

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

МУДРИК ВІТАЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту,
д-р екон. наук, професор

_____ Є. Є. Іонін
« ____ » _____ 20__ р.

**Технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками, їх
вплив на забезпечення безперервності діяльності**

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:

О. О. Разборська, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту

к.е.н., доцент

(підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____

Голова ЕК: _____

(підпис)

Вінниця 2022

АНОТАЦІЯ

Мудрик В. В. Технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками, їх вплив на забезпечення безперервності діяльності. Спеціальність 071 Облік і оподаткування. Освітня програма «Облік і оподаткування». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2022. 83 с.

У магістерській роботі розглянуто сутність безперервності діяльності підприємства в частині розрахунків з постачальниками; досліджено міжнародні та вітчизняні стандарти як вимоги для розвитку технології обліку та аудиту зобов'язань за розрахунками з постачальниками та їх вплив на показники фінансової звітності. Було проаналізовано наявні на вітчизняних підприємствах проблеми обліку розрахунків з постачальниками в умовах невизначеності; описано цифровізацію обліку розрахунків з постачальниками у напрямку використання сучасних автоматизованих систем.

Ключові слова: принцип безперервності діяльності; розрахунки з постачальниками; міжнародні стандарти; національні стандарти; технологія обліку та аудиту розрахунків з постачальниками; методи управління заборгованостями.

Табл. 8. Рис. 14. Бібліограф.: 55 найм.

Mudryk V. V. Technologies of accounting, analysis and audit of settlements with suppliers, their impact on business continuity. Specialty 071 Accounting and taxation. Educational program "Accounting and taxation". Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2022. 83 с.

The essence of the continuity of the enterprise in terms of settlements with suppliers is considered in the master's work; international and domestic standards as requirements for the development of technology for accounting and auditing of liabilities for settlements with suppliers and their impact on financial reporting indicators are investigated. The existing problems of accounting for settlements with suppliers in conditions of uncertainty at domestic enterprises were analyzed;

digitalization of accounting of settlements with suppliers in the direction of using modern automated systems is described. Key words: going concern principle; settlements with suppliers; international standards; national standards; technology of accounting and audit of settlements with suppliers; methods of debt management.

Table 8. Fig. 14. Ref: 55.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В КОНТЕКСТІ ПРИПУЩЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ.....	9
1.1 Ознаки принципу безперервності та його взаємозв’язок з іншими принципами фінансової звітності.....	9
1.2 Економічна сутність, значення та форми розрахунків з постачальниками	15
1.3 Оцінка та визнання зобов’язань з постачальниками у обліку.....	21
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ПСП «ЕЛІТА».....	29
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПСП «Еліта»	29
2.2 Організація первинного обліку розрахунків з постачальниками ПСП «Еліта».....	36
2.3 Облікові процедури контролю зобов’язань перед постачальниками.....	40
2.4 Цифровізація обліку розрахунків з постачальниками у напрямку використання сучасних автоматизованих систем	47
РОЗДІЛ 3 АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ	53
3.1 Аналіз впливу розрахунків з постачальниками на показники фінансового стану підприємства на основі припущення про безперервність діяльності ...	53
3.2 Аудиторські процедури оцінки ризику та оцінювання думки управлінського персоналу здатності продовжувати розрахунки з постачальниками на безперервній основі.....	60
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

В умовах постійної динаміки змін міжнародної ситуації навколо війни виникають переваги та загрози для України. В результаті ускладнення зовнішніх умов здійснення господарської діяльності збільшується ймовірність виникнення фінансової кризи на підприємстві, яка може закінчитися його банкрутством.

В умовах фінансової кризи, що розвивається у світовій та українській економіках, мова йде про своєчасність домовленостей між суб'єктами господарювання. Розрахункові зобов'язання стали хронічними. Причиною виникнення важливої кредиторської заборгованості часто є недосконалість договорів з постачальниками та підрядниками, недбалість партнерів до виконання умов, шахрайство та зловживання службовими повноваженнями, і, у наслідку – порушення фінансової й розрахункової дисциплін. Невиконання умов зобов'язань може призвести до їх накопичення та зменшення вартості фінансових активів кредиторів. Ці фактори негативно впливають на фінансовий стан підприємств і ставлять під питання продовження їх діяльності. Вирішити поставлену проблему можливо за умови ефективного управління поточними боргами. Питання, пов'язані з організацією бухгалтерського обліку розрахункових операцій з постачальниками, їх аналізу та контролю досліджували такі вітчизняні науковці, як В. Белозерцев, В. Власюк, С. Голов, С. Гончарук, М. Горяєва, Т. Момот, Т. Мултанівська, Н. Новицька, М. Огічук, О. Петрук, С. Приймак, Є. Романів, Л. Сук, О. Тімакова, О. Томчук, А. Ужва, П. Хомин та інші. Водночас нові ринкові умови, у яких зараз функціонують вітчизняні підприємства, висувають сучасні вимоги до взаємодії їх з контрагентами у сфері розрахункових операцій, виконання яких забезпечить успішну та ефективну діяльність. Проте подібне відтворення динамічних змін у технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками в контексті припущення безперервності діяльності можливе за умови використання новітніх функціональних моделей в економіці.

Об'єктом теми дослідження є сукупність господарських операцій, пов'язаних із організацією системи обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками на Приватному сільськогосподарському підприємстві «Еліта» (далі ПСП «Еліта»).

Предмет дослідження охоплює сукупність теоретичних, практичних та методологічних питань обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками, які виникають в процесі господарської діяльності підприємств.

Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження в обліку та аудиті припущення про безперервність діяльності підприємства, його регламентації, технологічних завдань та наслідків впливу на фінансову звітність в частині зобов'язань за розрахунками з постачальниками; пошуку шляхів вирішення проблем технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками на безперервній основі, вдосконалення їх організації в умовах невизначеності за наслідками військових дій.

Досягнення поставленої мети вирішується за допомогою наступних завдань:

1. Виділити ознаки принципу безперервності та дослідити його взаємозв'язок з іншими принципами фінансової звітності у контексті зобов'язань за розрахунками з постачальниками.
2. Визначити економічний зміст розрахунків з постачальниками та виокремити особливості їх оцінки, визнання та регламентації в системі обліку, аналізу та аудиту.
3. Дослідити практико-методологічні основи обліку розрахунків з постачальниками ПСП «Еліта».
4. Виявити проблеми та розробити шляхи покращення організації системи обліку та облікових процедур розрахунків з постачальниками для ПСП «Еліта».
5. Проаналізувати вплив розрахунків з постачальниками на показники фінансового стану підприємства на основі припущення про безперервність діяльності.

б. Запропонувати процедури оцінки ризику та ефективності управління зобов'язаннями перед постачальниками для забезпечення здатності продовжувати розрахунки на безперервній основі.

Методи дослідження. У роботі було використано наукові методи та підходи, зокрема, порівняння для дослідження принципу безперервності діяльності у вітчизняній практиці обліку та аудиту на основі міжнародних та вітчизняних стандартів в частині розрахунків з постачальниками; формалізація та узагальнення основних технологічних завдань організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками в умовах невизначеності стосовно здатності суб'єкта продовжувати безперервну діяльність.

Наукова новизна дослідження полягає у поглибленні теоретичних засад на основі вдосконалення теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту операцій за розрахунками з постачальниками підприємств в контексті припущення безперервності діяльності, що сприяє вдосконаленню їх організації, оцінки та визнання у обліку та аудиті, оптимізації доходів та витрат, погашенню боргів та зміцненню фінансового стану підприємства.

Практичне значення отриманих результатів. Впровадження наведених в кваліфікаційній (магістерській) роботі рекомендацій у реальну діяльність підприємств забезпечить адекватне відображення процесу погашення зобов'язань перед постачальником в бухгалтерському обліку, що вплине на своєчасне дотримання дисципліни розрахунків суб'єктом господарювання.

Апробацію результатів за темою дослідження було здійснено за наступних умов:

- при написанні фахової статті у науковому журналі «Економічний аналіз» на тему «Технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками, їх вплив на забезпечення безперервності діяльності»;
- під час виступу на XXII Міжнародній науковій конференції студентів та молодих учених «Управління розвитком соціально-економічних

систем: глобалізація, підприємництво, стає економічне зростання» з доповіддю на тему: «Технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками, їх вплив на забезпечення безперервності діяльності».

- написанні тез до збірника матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів освіти «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» на тему: «Вплив розрахунків із постачальниками на забезпечення безперервності діяльності під час військового стану».

Кваліфікаційна (магістерська) робота складається зі структурних частин, які налічують: вступ, три розділи основної частини та висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Для написання роботи використано 55 джерел та в якості ілюстративного матеріалу побудовано 8 таблиць, 14 рисунків, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В КОНТЕКСТІ ПРИПУЩЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Ознаки принципу безперервності та його взаємозв'язок з іншими принципами фінансової звітності

В сучасних умовах, з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні, проблема підтримання належного рівня діяльності стає дуже актуальною. Це означає забезпечення фінансової стабільності, стабільного економічного розвитку та безперервної діяльності суб'єктів господарювання.

Принцип безперервності діяльності є ключовою концепцією бухгалтерського обліку. Цей принцип у поєднанні з іншими принципами бухгалтерського обліку забезпечує відображення повної та достовірної інформації у фінансовій звітності. Принцип, прописаний у МСФЗ і національних стандартах багатьох країн, оскільки без дотримання цього стандарту при складанні фінансової звітності неможливо спрогнозувати діяльність будь-якого підприємства.

У НП(С)БО 1 подано дане визначення щодо поняття «безперервної діяльності» як принципу, що «передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі» [1]. В свою чергу МСА 570 «Безперервність діяльності» вказує, що припущення про «безперервність діяльності» підприємства є основним принципом підготовки фінансових звітів, на підставі цього принципу підприємство розглядається як таке, що продовжуватиме свою діяльність у близькому майбутньому й немає наміру припиняти діяльність (ліквідуватися) [2].

Проте слід зазначити, що в національних і міжнародних стандартах суть і практичне використання поняття безперервності дещо відрізняються. У національному законодавстві суттєво звужено трактування принципу

безперервності та його застосування в бухгалтерському обліку та звітності, оскільки він не призначений для розкриття інформації про істотні невизначеності підприємства у фінансовій звітності. Суттєва невизначеність відноситься до умов або подій, що мають можливість поставити під сумнів здатність суб'єкта господарювання забезпечувати безперервну діяльність, тобто може вказувати на те, що неможливо реалізувати свої активи та погасити свої зобов'язання в ході звичайної діяльності.

У міжнародних стандартах аудиту спеціальні положення стандарту 570 також визначають його практичне застосування в бухгалтерському обліку підприємства. Таким чином, у поясненнях до бухгалтерської та фінансової звітності підприємство повинно висловити думку про його здатність продовжувати діяльність протягом наступних дванадцяти місяців, а аудитор за результатами перевірки бухгалтерської та фінансової звітності, повинен сформулювати висновок про припущення безперервності діяльності особи, яка є суб'єктом аудиту [3].

Перше, що передбачає принцип безперервності для підприємства, це прогноз, оскільки за складеними за цим принципом фінансовими звітами керівництво підприємства має можливість планувати збут і виробництво, приймати управлінські рішення. Розрахувати маржу, прибуток, витрати та всі інші необхідні показники на наступний рік. Це також важливо для зацікавлених зовнішніх користувачів, а саме інвесторів, кредиторів та інших користувачів, які, отримуючи якісну інформацію, на її основі складають довгострокові прогнози та приймають відповідні рішення. Динамічний та ефективний розвиток підприємства забезпечується за рахунок надходження інвестицій та залучення кредитних коштів.

Відповідно до МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності» керівництво зобов'язане оцінювати здатність підприємства продовжувати діяльність у найближчому майбутньому під час кожного звіту [4]. Таку оцінку зазвичай проводять керівники спільно з особами, які складають фінансову звітність.

При оцінці безперервності діяльності підприємства враховується багато факторів:

- як економічна та геополітична ситуація впливає на доходи та грошові потоки підприємства;
- яка ліквідність і платоспроможність підприємства, а також поточна і майбутня прибутковість;
- які можливі джерела фінансування;
- яке фінансове становище контрагентів і покупців;
- чи можуть банки кредитувати бізнес (які умови кредитних договорів, зміна та пролонгація ставок);
- які стосунки керівництва з банком, орендодавцями виробничих фондів підприємства, з орендодавцями;
- як зовнішні та внутрішні умови впливають на роботу ключових співробітників підприємства [5].

У результаті такої оцінки керівництво вирішує, який варіант розкриття інформації застосовувати у звітності: без додаткового розкриття, з розкриттям суттєвої невизначеності чи на іншій основі, якщо принцип безперервності не застосовується [5].

Дослідження основних положень бухгалтерського обліку показало, що за умови невиконання принципу безперервності діяльності, виконання інших принципів є недостатнім для ефективного функціонування підприємства та виконання його найважливіших завдань, у тому числі створення довготривалих прогнозів та реалізації інвестиційних стратегій користувачами обліково-аналітичного забезпечення.

Зрозуміло, що невиконання зазначеного принципу ставить під сумнів виконання інших принципів. Якщо підприємство не має наміру продовжувати свою діяльність протягом невизначеного часу, то втрачається доцільність розмежування майна підприємства та його власника, оскільки це завжди виключає будь-який контроль за діяльністю та передбачає взаємне

дублювання зобов'язань та відповідальності. Також зміна власника не повинна впливати на бухгалтерський облік підприємства. Очевидно, що така інформація є важливою для користувачів, які не очікують, що підприємство припинить роботу найближчим часом.

Принцип нарахування (часової визначеності фактів господарської діяльності) також придатний для застосування лише в умовах діючого підприємства. Тому що фінансові результати слід розподіляти за звітними періодами. Відповідно, користувачі інформації хочуть бути впевненими, що доходи та витрати прив'язані до відповідного звітного періоду, а не до конкретного моменту часу. Якщо немає впевненості в продовженні діяльності, то виникає сумнів у своєчасному віднесенні доходів і витрат на період їх виникнення, що спотворює картину формування реальних показників прибутковості підприємства.

Принцип послідовності застосування облікової політики формується завдяки припущенню, що підприємство буде застосовувати технологію, методику у подальшій діяльності [6]. На рисунку 1.1 зображено взаємозв'язок бухгалтерських принципів між собою.

Рисунок 1.1. Визначення ролі принципу безперервності діяльності в системі фундаментальних принципів бухгалтерського обліку

Джерело: складено на основі [1-6].

Ігнорування принципу безперервності позбавляє користувачів можливості порівнювати показники фінансової звітності в динаміці, що унеможлиблює визначення тенденцій розвитку майнових та грошових потоків. Принцип безперервності є важливою складовою методології бухгалтерського обліку та основою для створення загальних правил організації бухгалтерського обліку та створення фінансової звітності, які обов'язкові для всіх підприємств і є гарантією захисту інтересів користувачів.

Припущення про безперервність діяльності підприємства є основою для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності для загальних цілей, але варто зазначити, що принцип безперервності поширюється не лише на підприємство в загальному, а й на його окремі активи чи групи активів, їх відповідні зобов'язання, а також напрями та складові господарської діяльності в передбачуваному майбутньому, зокрема зобов'язання розрахунків з постачальниками.

За своєю суттю безперервність діяльності підприємства в частині розрахунків з постачальниками – це:

- по-перше, доказ того, що підприємство є ліквідним та платоспроможним (здатним генерувати надходження грошових коштів у достатньому обсязі для погашення зобов'язань перед постачальниками);
- по-друге, свідчить про відсутність планів та підстав для його ліквідації чи припинення.

При цьому керівництво підприємства має враховувати значущість усіх подій і ситуацій, а також оцінювати реальність запропонованого керівниками плану антикризових дій. Незважаючи на згасання пандемії COVID-19 у 2022 році, багато країн колишнього СНД все ще відчувають значне зростання цін на товари, проблеми з постачанням, нестачу робочої сили та нестабільність на ринках збуту. А в Україні негативні умови значно посилюються з початком війни. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну, яке почалося 24 лютого 2022 року, поставило під питання існування багатьох українських підприємств.

Особливо постраждали ті, чий бізнес ведеться переважно на території бойових дій або мав зв'язки із російським та білоруським ринком. У зв'язку з цим Рада аудиторської палати України розробила інформаційний лист про облік наслідків військової агресії РФ у фінансовій звітності підприємств в Україні. У документі зазначено, що при підготовці фінансової звітності підприємства повинні враховувати вплив війни на безперервність бізнесу. А для цього вони повинні розглянути, як усі ці події можуть вплинути на майбутню діяльність протягом наступних 12 місяців з дати фінансового звіту або після дати його підписання. І при необхідності зробити додаткові відомості розкриття у звітності [7].

На рисунку 1.2 показано приклади подій, що можуть ставити під сумнів здатність підприємства діяти й надалі.

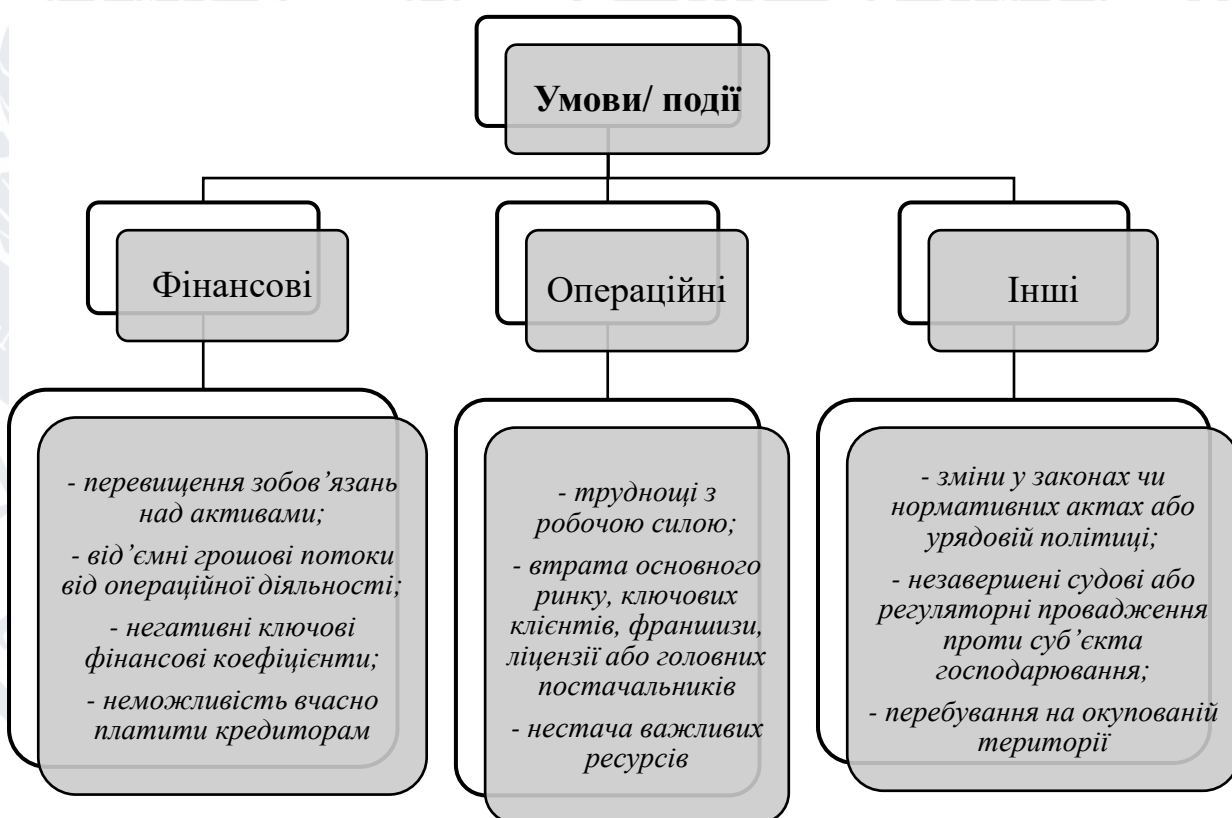

Рисунок 1.2. Приклади подій або умов, що можуть поставити під сумнів здатність підприємства продовжувати діяльність на безперервній основі

Джерело: складено на основі [3; 5-7].

Підсумовуючи, зазначимо, що з цим принципом пов'язані структура та зміст фінансової звітності, яка має забезпечувати інформаційні потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів, з точки зору визнання принципу безперервності діяльності підприємства, звітність має дозволяти інвесторам та іншим зацікавленим особам сформулювати власні оцінки перспектив організації, спрогнозувати майбутній стан справ, обґрунтувати висновок, чи загрожує підприємству банкрутство і чи зможе воно найближчим часом продовжувати свою діяльність.

Принцип безперервності поширюється на різні сфери діяльності підприємства, включаючи розрахункові операції із постачальниками. На сьогоднішній день існують ризики, що виникають у сфері діяльності підприємства з постачання сировини, матеріалів, комплектуючих та енергетичних ресурсів, що створює значні проблеми для забезпечення безперервності діяльності бізнесу.

1.2. Економічна сутність, значення та форми розрахунків з постачальниками

Підприємства в процесі своєї господарської діяльності постійно здійснюють різноманітні операції, до яких відносяться операції постачання. Ці зв'язки є дуже важливою ланкою для діяльності підприємств, оскільки завдяки цьому процесу задовольняється потреба у всіх ресурсах, необхідних для виробництва та загальної діяльності підприємства. Розрахунки з постачальниками виникають в результаті договірних відносин, які опосередковують процес придбання.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги постачальникам виступає у формі зобов'язань підприємства. Зобов'язання є масштабним явищем, тобто пронизують усі сфери діяльності підприємства і виникають у момент прийняття будь-якого рішення, але в той час не кожне зобов'язання є дійсним.

Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками – є короткостроковими зобов'язаннями, що виникають при придбанні продукції чи наданні послуг. Такі зобов'язання погашаються згідно з укладеними з постачальниками або підрядниками договорами купівлі-продажу товарів [8]. Порядок та форми розрахунків із постачальниками визначаються господарськими договорами, у зв'язку з чим підприємство має поточні зобов'язання, тобто кредиторську заборгованість. У таблиці 1.1 наведено варіанти трактування кредиторської заборгованості різними вченими.

Таблиця 1.1. Трактування поняття «кредиторська заборгованість» вітчизняними науковцями

Науковець	Визначення поняття «кредиторська заборгованість»
Матюха В.І., Мисака Г.В. [9]	Мова йде про кошти, які певний час перебувають у власності суб'єкта господарювання та мають бути виплачені особам, від яких вони надійшли, та не виплачені. Це можливість для підприємства тимчасово використовувати позикові ресурси, але з іншого боку це знижує показники платоспроможності та ліквідності.
Новицька Н.В. [10]	Це фінансова категорія, яка являє собою сукупність фінансових вимог до підприємства в результаті певних дій на користь інших осіб, які юридично оформлені певними документами та мають форму довгострокового або поточного зобов'язання та є джерело формування активів підприємства.
Мягких І.М. [11]	Заборгованість, що виникає при розрахунках з постачальниками або іншими кредиторами; тимчасове використання в власному грошовому обігу коштів кредиторів.
Томчук О.Ф. [12]	Це є різновид комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства.

Проаналізувавши наведені визначення та узагальнивши підходи науковців, можна зробити висновок і сформулювати наступне трактування кредиторської заборгованості з постачальниками – як елементу руху фінансів, який являється ланкою обов'язкових правових відносин між суб'єктами господарювання, що з'явилися під час постачання.

Найбільш поширеною і важливою підставою для виникнення зобов'язань, а також і основною формою реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці є господарський договір. Під час укладення договору з постачальниками виникає в першу чергу юридичне зобов'язання,

яке не відображається на рахунках бухгалтерського обліку та в балансі. Його відображення в обліку розпочинається коли суб'єкти господарювання, що уклали договір, перейдуть до виконання взятих на себе обов'язків та за наявності умов відповідно до НП(с)БО 11 «Зобов'язання». У разі невиконання укладеного договору така ситуація може призвести до штрафних санкцій. Ця операція також має своє відображення у бухгалтерському обліку.

Ключовим завданням у ланцюзі поставок є потреба в ресурсах у процесі виробництва — сировині, матеріалах, паливі, тарі, запасних частинах, малоцінних і швидкозношуваних предметах. Таким чином, процес постачання предметів виробництва є так званим попитом для здійснення основної господарської діяльності. Цей процес повинен здійснюватися безперервно і рівномірно, оскільки надлишок або нестача цінностей може негативно вплинути на кінцеві результати господарської діяльності.

Під час дослідження процесу постачання доцільно розглянути поняття «розрахунки», «постачальники».

Розрахунки – це сукупність економічних відносин між суб'єктами господарювання, що виникають під час практичного виконання фінансових угод, дійсних з юридичної точки зору, під час здійснення товарних і нетоварних закупівель.

За економічним змістом розрахунки можна поділити на дві групи:

- товарні операції – розрахунки за придбані цінності, виконані роботи або надані послуги;
- нетоварні операції – різноманітні платежі, отримання та виплата кредитів, внесків тощо.

Постачальники – суб'єкти господарювання, які постачають товари, надають послуги або виконують роботи [13].

Відповідно особлива увага має приділятися умовам вибору постачальників, що завдає безпосереднього впливу на діяльність підприємства на безперервній основі. На рисунку 1.3 зображено перелік умов, які повинні виконуватися при виборі постачальників, запропонованих Е.Ф. Югас [14].

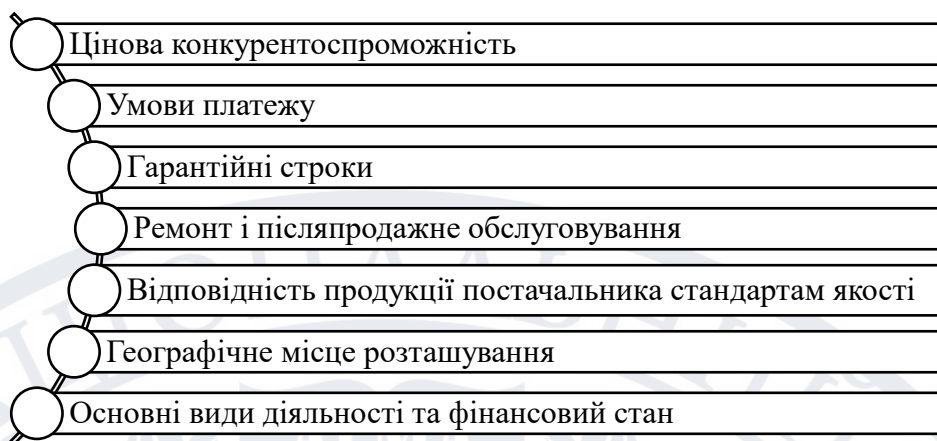

Рисунок 1.3. Умови вибору постачальників на підприємстві

Джерело: складено на основі [14].

Розрахунки з постачальниками проводяться в готівковій та безготівковій формі або рідше із зарахуванням взаємних вимог на підставі первинних документів (актів приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг), накладних, податкових накладних, товарно-транспортних накладних, виписок банку).

Погашення зобов'язань перед постачальниками за отримані від них активи здійснюється безготівковим та готівковим способами на підставі відповідних форм платіжних інструментів, зокрема:

- за безготівковим способом використовуються платіжні доручення, платіжні-вимоги доручення, розрахункові чеки, акредитиви та векселі;

- за готівковим способом за яким сума розрахунку з іншою стороною протягом дня за одним або декількома платіжними документами не повинна перевищувати граничного значення (10000 гривень). При цьому кількість підприємств (підприємців), із якими здійснюються готівкові розрахунки, протягом дня не обмежується.

Датою визнання у покупця зобов'язань перед постачальниками є момент переходу права власності на одержані активи. Відповідно процес постачання згідно із способом оплати може поділитися на:

- постачання в кредит – закупівля передуює розрахунку;

- постачання з передоплатою – спочатку відбувається розрахунок за товар, потім його оприбуткування.

У таблиці 1.2 наведено види постачання відповідних активів, які визначають певні особливості даного процесу.

Таблиця 1.2. Види постачання відповідних активів

Види	Характеристика
Постачання	Особливий вид купівлі-продажу: передача товарів, що оплачується продавцем (постачальником) покупцеві (замовникові)
Постачання відфактуроване	Поставка є результатом фактично укладеної угоди, а товар документально оформлений і доставлений покупцеві (квитанції із зазначенням вартості поставлених товарів або послуг, їх вартості, дати доставки, найменування та адреси продавця та покупця та інші дані).);
Постачання негайне	Умова угоди купівлі-продажу, за якою куплений товар передають покупцеві безпосередньо після укладання угоди
Постачання невідфактуроване	У підприємстві майно оприбутковується на підставі накладної постачальника товарів. Після отримання документів від постачальників, записи будуть повернуті та відображена фактична вартість доставки
Постачання складське	Однією з форм матеріально-технічного постачання є доставка продукції від виробників до споживачів через бази і склади постачально-збутових підприємств. Підприємство-покупець несе додаткові витрати, пов'язані з обробкою та зберіганням товару на складі
Постачання транзитне	Вид поставок, за якої підприємство-виробник надає поставки безпосередньо підприємству-споживачеві, не використовуючи баз та складів постачально-збутових підприємств

Джерело: складено на основі [15].

Відповідно до складу основних інструментів взаємодії постачальників та підприємств відноситься:

- складання програми постачання, а саме розподіл об'єктів необхідних для постачання за видами, властивостями та якостями;
- пошук джерел постачання, вибір постачальників, обговорення з ними строків та масштабів постачання тощо;
- цінова політика та політика у сфері договірних відносин, чи готові постачальники та клієнти обмінюватися товарами за зазначеними цінами, якістю, кількістю й договірними умовами;
- структура управління відносинами з постачальниками, у разі не виконання домовленостей і появи конфліктів. Розробка відповідної політики

відносин із постачальниками, впровадження маркетингу, зворотних зв'язків, концепцій впливу та партнерських відносин.

Підсумувавши, можемо представити актуальну класифікацію зобов'язань в умовах невизначеності, щодо розрахунків із постачальниками у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. Класифікація зобов'язань дотримуючись принципу безперервності діяльності

№	Ознака класифікації	Вид зобов'язань	Характеристика
1.	Відповідно форм платіжних документів	Готівкові	Оплачуються готівкою
		Безготівкові	Оплачуються переказом на банківський рахунок
2.	Згідно зі умовами оплати	Постачання в кредит	Закупівля передувє розрахунку
		Постачання з передоплатою	Спочатку відбувається розрахунок за товар, потім його оприбуткування
3.	За видами діяльності	Зобов'язання операційної діяльності	Що виникають у результаті операційної діяльності
		Зобов'язання фінансової діяльності	Що виникають у результаті фінансової діяльності
		Зобов'язання інвестиційної діяльності	Що виникають у результаті інвестиційної діяльності
		Зобов'язання, в результаті надзвичайних подій	Що виникають в результаті надзвичайних подій
4.	За терміном погашення	Довгострокові	Строк погашення більше одного року
		Короткострокові	Строк погашення менше одного року
5.	За способом погашення	Монетарні	Відображають суму коштів що підлягають сплаті кредиторам
		Немонетарні	Зобов'язання поставити товари або надати послуги певної кількості та якості, не відображаючи суму коштів, що підлягає сплаті кредиторам
6.	Співвідношення прав і обов'язків суб'єктів	Односторонні	Погашення зобов'язань відбувається в односторонньому порядку
		Взаємні	Погашення зобов'язань є взаємозалежними
7.	Вартість зобов'язань	Відсоткові	Сума зобов'язання збільшується у відсотковому відношенні
		Безвідсоткові	Сума зобов'язання не збільшується.

Отже, ефективна система розрахунків з постачальниками залежить від платіжної дисципліни покупця, обраного платіжного інструменту, а також від

наявності оперативного контролю за станом розрахунків. Правильно налагоджена система розрахунків на підприємстві істотно впливає на зобов'язання та фінансовий стан підприємства в цілому.

На сьогоднішній день безперебійна робота кожного підприємства забезпечується за допомогою розрахункових зобов'язань з контрагентами. Суб'єкти господарювання можуть отримувати ресурси в кредит і показувати високі результати, не ризикуючи власним майном. Тому в процесі управління підприємством система обліку, аналізу та аудиту заборгованості перед постачальниками займає значиме місце.

1.3. Оцінка та визнання зобов'язань з постачальниками у обліку

Під час своєї господарської діяльності кожна компанія здійснює операції по розрахунках з контрагентами, що виступають ланкою для ефективного функціонування. Невчасність виконання платежів, погашення та оцінки кредиторської заборгованості може спричинити проблеми з розрахунковою дисципліною в цілому. При ефективному адмініструванні заборгованості можна знаходити резерви для її зниження та управляти результатами їх виникнення. Тому в обліку займає важливе місце адекватна оцінка кредиторської заборгованості та її визнання.

Законодавчою основою методологічних аспектів щодо інформації про розрахунки з контрагентами в обліку та фінансовій звітності, а також вимог її відображення є НП(С)БО 11 «Зобов'язання».

Зобов'язання можуть виступати у формі фактичних та умовних в залежності від системи визначення суми.

Фактичні – це зобов'язання, сформовані згідно домовленостей, угоди, отриманого документа, сума розрахунку по якому чітко визначена.

Поняття «умовні зобов'язання» протилежні фактичним, що визначено Міжнародним стандартом фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП). Тобто, до настання відповідної дати, сума

майбутньої оплати не може бути підрахованою [16]. Прикладом можуть слугувати: сума сплати відпусток, податків тощо.

В певній мірі зобов'язання виступають засобами формування ресурсів підприємства, що потрібні для забезпечення різних видів діяльності: фінансової, операційної, інвестиційної, а також поряд із цим є частиною Балансу.

Розрахунки з постачальниками можуть відбуватися після факту здійснення чи одночасно з ними за згодою сторін (доручення підприємства) або згідно передоплати.

Датою визнання зобов'язань покупця перед постачальниками є момент переходу права власності на отримані кошти. Тобто заборгованість за товари, роботи та послуги підлягає відображенню в системі рахунків бухгалтерського обліку за дотримання таких умов:

- по-перше, вигоди та ризики, пов'язані з правом власності на придбані активи, отримуються від постачальника;
- по-друге, постачальники не здійснюють подальше управління та контроль реалізованих коштів;
- по-третє, можна достовірно визначити суму зобов'язань перед постачальниками.

Важливим питанням, що викликає багатостороннього розгляду є оцінка зобов'язань. Згідно МСФЗ для МСП оцінка – це процес визначення грошових сум, за якими підприємство відображає у своїх фінансових звітах активи, зобов'язання, дохід та витрати. Оцінка передбачає вибір бази оцінки [16].

В обліку дозволено застосовувати такі методи оцінки, які попереджають зменшення сум отриманих зобов'язань, відповідно принципу обачності. А виходячи з принципу безперервності, фірма продовжує здійснювати оцінку зобов'язань приспускаючи, що процес господарювання буде тривати й надалі.

На рисунку 1.4 наведено умови визнання зобов'язань у відповідності до НП(с)БО 11 «Зобов'язання» [8].

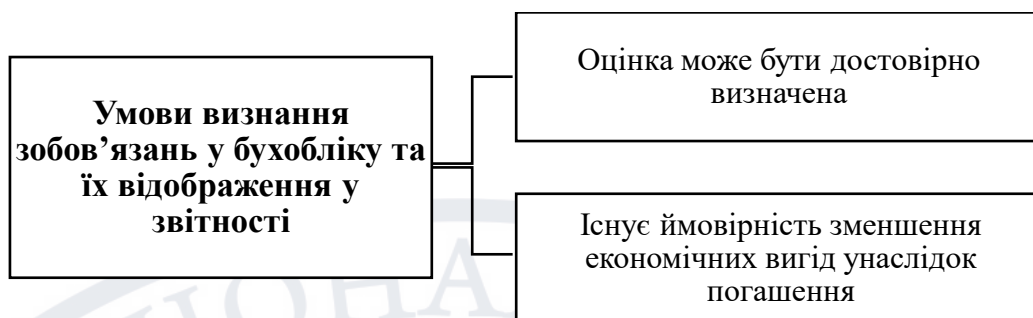

Рисунок 1.4. Умови визнання зобов'язань за НП(с)БО 11 «Зобов'язання»

З метою відображення у бухгалтерському обліку зобов'язання поділяються на: довгострокові; поточні; непередбачені зобов'язання.

У разі відсутності ймовірності вибуття активів з метою погашення майбутніх зобов'язань сума цього забезпечення сторнована.

Поточні зобов'язання відображаються окремими статтями за видами кредиторської заборгованості перед бюджетом, зі страхування, з оплати праці, за внутрішніми розрахунками, за іншими поточними зобов'язаннями.

В бухгалтерському обліку активи та зобов'язання відображаються в день їх реалізації, тобто в день їх виникнення, незалежно від дати руху коштів за ними.

Значна частина зобов'язань підприємства регулярно (щомісячно) нараховується з відображенням в обліку по дебету рахунків активів або витрат, а по кредиту – нарахованих зобов'язань. У таких випадках визнання зобов'язань, тобто кредиторської заборгованості, безпосередньо залежить від визнання відповідних активів або витрат.

Другою умовою визнання зобов'язання у балансі є можливість його достовірної оцінки. Як правило, сума зобов'язання визначається однозначно і прямо вказується у відповідних документах. Проте існують ситуації, коли сума платежу залежить від подальших подій. Зобов'язання визнається у таких випадках, якщо його можна оцінити з певною мірою достовірності [8].

Зрозуміло, що сума, що підлягає сплаті в рахунок погашення боргу, визначається договором (контрактом) або розраховується за встановленими правилами (ставками, нормами, тарифами тощо).

Зобов'язання, що виникають із попередньої оплати покупцем товарів або послуг за визначеними цінами, асортиментом, кількістю та якістю, можуть з часом змінювати свою грошову оцінку, але встановлені кількість та якість товару залишаються незмінними.

У деяких випадках під час виникнення зобов'язання його сума може визначатися із застосуванням попередніх аналітичних чи експертних оцінок.

За НП(С)БО 11 «Зобов'язання» в Балансі всі поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення, тобто у фінансовій звітності в розділі поточних зобов'язань відображається сума, яка буде фактично сплачена при погашенні такого зобов'язання.

Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, що, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань під час звичайної господарської діяльності підприємства [8].

Застосування теперішньої вартості є дещо складнішим. Її використання пов'язане зі зміною вартості грошей у часі, яка може бути передумовлено різними процесами в економіці (ризик зміни купівельної спроможності грошей), комерційною ненадійністю ділових партнерів (наявність ризику невиконання зобов'язань) або наданням підприємцями переваги наявним грошам (тенденція підтримувати ліквідність).

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства [8]. Визначення теперішньої вартості має залежність від умов та виду зобов'язань. За теперішньою вартістю оцінюють довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, а саме:

- суми довгострокових кредитів;
- облігаційні позики;
- довгострокові відсоткові векселі;
- платежі за довгостроковою орендою;
- позики небанківських фінансово-кредитних установ.

Використання даного виду оцінки потрібно інвестору для прийняття різних рішень, а також для забезпечення порівняння інформації у фінансовій звітності. Такий підхід дозволяє привести всі майбутні відсотки ресурсів у вигляді погашення довгострокових зобов'язань до одного тимчасового знаменника і показують інвестору реальну вартість довгострокових зобов'язань на момент, коли він буде приймати рішення про надання коштів як інвестиції.

Згідно з МСФЗ для МСП для визначення балансової вартості зобов'язань можна використовувати різні види оцінок рисунок 1.5.

Рисунок 1.5. Види оцінок для визначення балансової вартості зобов'язань згідно МСФЗ для МСП

Джерело: складено на основі [16].

Історична собівартість – це сума надходжень активів в обмін на зобов'язання або суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що, як очікується, будуть сплачені з метою погашення зобов'язань під час звичайної діяльності підприємства. Поточна вартість – це недисконтована сума грошових коштів чи їх еквівалентів, яка була б необхідна для погашення зобов'язання на поточний момент [16]. Слід зазначити, що на практиці історична, поточна собівартість і розрахункова вартість (вартість відновлення) зазвичай однакові.

Також маємо зазначити, що всі записи у бухгалтерському обліку здійснюються в національній грошовій одиниці України (в гривнях). Тому

операції із зобов'язаннями в іноземній валюті під час визнання відображаються у гривнях шляхом перерахунку суми в іноземній валюті за курсом Національного банку України, що діє на момент здійснення операції (дата визнання зобов'язань). Тобто, обов'язки підприємства розглядаються як його зобов'язання, якщо вони повинні бути виконані неминуче. Економічні наслідки невиконання різних зобов'язань, наприклад, у зв'язку із накладеними штрафними санкціями, не дадуть підприємству можливість уникнути вибуття ресурсів на користь іншої сторони. Крім того обов'язки стають зобов'язаннями при визначеному терміні виконання, хоча конкретна дата може бути невідомою, зобов'язаннями є прийняті відносно суб'єктів (юридичних чи фізичних осіб або їх групи) обов'язки, які можуть бути ідентифіковані якщо не в момент прийняття зобов'язання, то в момент його виконання.

Також варто зазначити, що зобов'язання мають можливість мати юридичну силу у наслідку укладених контрактів або статутних вимог (до прикладу, кредиторська заборгованість за отримані товари чи послуги). Вони теж можуть виникати в наслідку бажання підприємства зберегти свою ділову репутацію (якщо, наприклад, підприємство вирішило усунути дефекти своєї продукції, виявлені після закінчення гарантійного строку).

В процесі погашення зобов'язань, підприємство, передає ресурси, що містять у собі економічні вигоди, для погашення претензій іншої сторони. Поточні зобов'язання погашаються за рахунок поточних активів. Так, погашення існуючого зобов'язання може бути здійснено:

- сплатою грошових коштів;
- передаванням інших активів;
- наданням послуг;
- заміною даного зобов'язання іншим;
- перетворенням зобов'язання на капітал.

В основному при розрахунках з постачальниками використовуються готівкові розрахунки. Сума до оплати визначається сторонами та зазначається в договорі. Водночас більшість підприємств намагаються зробити цей

розрахунок шляхом передоплати. Борг може бути також анульований, коли боржник офіційно звільняється від зобов'язань, прийнятих на себе на підставі права або волею кредитора. Зобов'язання можуть бути монетарними і немонетарними за МСБО 21 [17] (рис. 1.6).

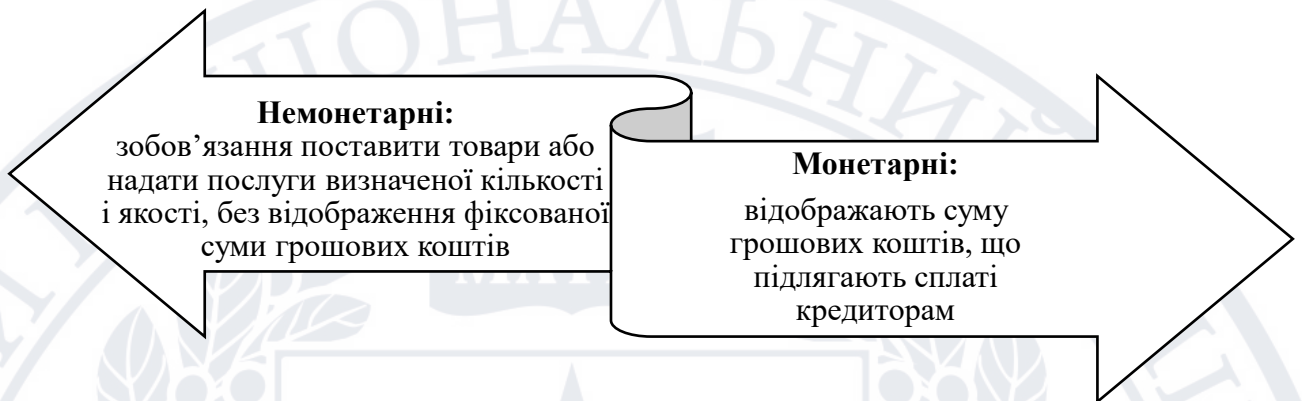

Рисунок 1.6. Означення монетарних та не монетарних зобов'язань [17]

Джерело: складено на основі [17]

Слід зазначити, що оцінка зобов'язань відіграє значну роль у формуванні облікової політики підприємства. До сьогоднішнього дня залишається невирішеним питання про те, як розрахувати теперішню вартість для різних видів зобов'язань. Потрібні подальші дослідження та обговорення. Ми дійшли висновку про необхідність подальшого розвитку методики розрахунку теперішньої вартості, особливо для різних видів зобов'язань та потреб їх бухгалтерського відображення.

Отже, зобов'язання перед постачальниками виникають в результаті контрактів, які є посередниками на етапі закупівлі-постачання. Провідне місце в ефективному виробництві займає оцінка та визнання розрахунків з постачальниками у обліку. Їх правильна методика, організація та застосування облікових процедур контролю вирішує питання своєчасної оплати рахунків і допомагає уникнути затримок.

Висновки до розділу 1

У першому розділі проаналізовано зв'язки принципу безперервності із іншими відомими принципами бухгалтерського обліку та його застосування в різних сферах діяльності підприємства, включаючи операції розрахунків з постачальниками.

Визначено, що в умовах сьогодення підприємствам важко прогнозувати свою діяльність на довгі часові проміжки та використовувати принцип безперервності. Але його застосування необхідне, адже він пов'язаний із структурою та змістом фінансової звітності підприємства. Інвесторам та іншим зацікавленим сторонам необхідно мати інформацію, що дасть можливість виробити свої оцінки перспектив бізнесу та спрогнозувати майбутній стан справ.

Підприємствам необхідно дотримуватись дисципліни розрахунків з постачальниками для ефективності системи домовленостей, також необхідно оперативно контролювати стан розрахунків, адже зобов'язання істотно впливають на фінансовий стан підприємства в цілому.

З'ясовано, що сьогодні безперебійність роботи кожного підприємства забезпечується за допомогою зобов'язань щодо координації між договірними сторонами. Суб'єкти господарювання можуть без шкоди для власного майна отримувати кредитні ресурси та показувати високі результати. Тому в процесі управління підприємством облік і аудит заборгованості перед постачальниками відіграє важливу роль.

Зобов'язання перед постачальниками виникають внаслідок договорів, які є посередниками на етапі закупівлі-постачання. Їх правильний порядок, організація контролю вирішує питання своєчасної оплати рахунків і допомагає уникнути затримок. Тому кожне підприємство має також проводити перевірки та контроль заборгованостей, так як це дозволяє відслідковувати та контролювати ситуацію договірних сторін, розробляти шляхи запобігання та уникнення простроченої заборгованості та інших проблемних ситуацій.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ПСП «ЕЛІТА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПСП «Еліта»

Приватне сільськогосподарське підприємство «Еліта» (ПСП «Еліта»), здійснює діяльність у сфері вирощування та виробництва сільськогосподарської продукції. Інформацію щодо особливостей організації діяльності підприємства наведено в Додатку А.

Приватні сільськогосподарські підприємства – це юридичні особи, що діють на основі приватної власності та можуть засновуватися громадянами України, а також іноземцями, особами без громадянства та юридичними особами. До них застосовуються загальні правила Цивільного та Господарського кодексів, щодо ведення господарської діяльності.

Повна юридична назва підприємства – Приватне сільськогосподарське підприємство «Еліта» (ПСП «Еліта»). За даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР), датою державної реєстрації ПСП «Еліта» є 31 січня 2003 року.

Місцезнаходження юридичної особи співпадає з фактичною адресою: Україна, 24412, Вінницька обл., Гайсинський р-н., село Війтівка, вул. Котовського 1.

Діяльність підприємства регулюється Господарським кодексом України та іншими законодавчими актами в Україні.

Власником підприємства є Ткаченко Олена Олександрівна. Керівник – Пшик Анатолій Сазонович.

ПСП «Еліта» має такі права в межах своєї діяльності:

1. Укладати від свого імені угоди купівлі-продажу, міни, дарування, будь-якого відчуження рухомого та нерухомого майна, безоплатного користування майном, інші угоди, що не суперечать законодавству України, списувати з балансу належні Підприємству будинки, споруди, устаткування, транспортні засоби, інвентар та інші матеріальні цінності, користуватися

банківським кредитом на договірних засадах, набувати майнових і особистих немайнових прав і нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у судах, господарських судах і третейських судах.

2. Реалізовувати свою продукцію, майно, а також надавати свої послуги за цінами, що самостійно встановлюються Підприємством на договірній основі, а у випадках, передбачених законодавством України, за державними цінами і тарифами.

3. Брати участь у зовнішньоекономічній діяльності і здійснює експортно-імпортні операції, включаючи товарообмін, бартерні, посередницькі та інші операції.

4. Може створювати самостійно і разом з іншими українськими та іноземними юридичними і фізичними особами на території України і за кордоном дочірні підприємства, філії, представництва.

5. Отримувати частки (акції), активи інших господарських підприємств.

6. Вчиняти інші дії, не заборонені чинним законодавством України.

Станом на сьогоднішній день, компанія ПСП «Еліта» має такі види діяльності:

01.11 Вирощування зернових культур (окрім рису), бобових культур та насіння олійних культур

01.13 Вирощування овочів та баштанних культур, коренеплодів та бульбоплодів

01.46 Свинарство

01.63 Після-урожайна діяльність

10.11 Виробництво м'яса

10.61 Виробництво борошномельних та круп'яних продуктів

10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво кондитерських виробів з борошна, тортів і тістечок короткочасного зберігання

10.73 Виробництво макаронних виробів та аналогічних борошняних виробів

10.81 Виробництво цукру

68.20 Оренда та експлуатація власного чи орендованого нерухомого майна [Додаток А].

На підприємстві використовується лінійний тип організаційної структури. Середньооблікова чисельність працівників становить 25 осіб. Директор сам формує кадровий склад підприємства. Бухгалтерія складається головного бухгалтера та 3 працівників, між якими рівномірно розподілені ділянки обліку. За ведення бухгалтерського обліку та подачу звітності відповідальність несуть усі бухгалтери.

Для більш кращого уявлення про діяльність досліджуваного підприємства ПСП «Еліта» доцільно розглянути комплексний аналіз усіх економічних показників. Для початку розглянемо аналіз фінансового стану підприємства, зокрема проаналізуємо показники Балансу протягом 2020-2021 років (Додаток Б).

Проаналізувавши показники Додатку Б можна зазначити, що нерозподілений прибуток за рік зріс на 2485,00 тис. грн., водночас і зросли поточні зобов'язання на суму 1096 тис. грн., і з них заборгованість за товари та послуги складає 1042 тис. грн. Щодо оборотних активів в цілому вони зросли на 3739 тис. грн., більшою мірою за рахунок збільшення виробничих запасів, які у 2021 році становили 5639,1 тис. грн., а це на 4355,1 більше ніж у 2020 році. В свою чергу дебіторська заборгованість зменшилась на суму 664,8 тис. грн., а гроші та їх еквіваленти зросли на 48,7 тис. грн., що є гарною тенденцією збереження фінансових активів.

Для аналізу фінансового стану ПСП «Еліта» необхідно розрахувати ряд фінансових показників підприємства за 2020-2021 рр. (табл. 2.1).

Варто зазначити, що майже усі розраховані показники знаходяться в межах нормативного значення, що є позитивною характеристикою. Винятками є коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт ліквідності швидкої, коефіцієнт ліквідності абсолютної.

Таблиця 2.1. Оцінка фінансового стану ПСП «Еліта» за 2020-2021 рр.

Показник	2020 р., тис. грн	2021 р., тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн	Нормативне значення
1. Власні обігові кошти (робочий функціонуючий капітал)	2537,000	3926,000	+1389,000	-
2. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,522	0,836	+0,313	> 0,1
3. Маневреність власних обігових коштів	0,014	0,021	+0,007	> 0,1
4. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1,975	0,696	-1,279	≥ 0,5
5. Коефіцієнтні покриття запасів	1,699	1,049	-0,649	> 1
6. Коефіцієнт фінансової незалежності і автономії	0,680	0,684	+0,004	> 0,5
7. Коефіцієнт фінансової залежності	1,469	1,460	+0,010	≥ 0,5
8. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,530	0,539	+0,010	> 1
9. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,680	0,684	+0,004	> 0,7
10. Коефіцієнт ліквідності швидкої	0,399	0,084	+0,315	0,5 - 2 і вище
11. Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,016	0,025	+0,009	0,1- 0,35 і вище
12. Коефіцієнт ліквідності поточної і покриття	1,600	2,532	+0,93	> 1

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами говорить про достатність власних оборотних коштів для формування запасів підприємства, оскільки суттєво перевищує нормативний показник 0,1 (який зріс на 0,313 і склав за період 2020-2021рр. 0,522 та 0,836 відповідно).

Доречно звернути увагу на показники ліквідності підприємства. Коефіцієнт ліквідності швидкої має низькі значення, отже підприємство не може вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.

Коефіцієнт ліквідності поточної говорить про те, що на 1 грн. оборотних активів припадає 2,53 грн. зобов'язань.

Для аналізу фінансової стійкості ПСП «Еліта» необхідно розрахувати ряд фінансових показників підприємства за 2020-2021 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Показники фінансової стійкості ПСП «Еліта» за 2020-2021 рр.

Показники	2020 р., тис. грн	2021р., тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн
1. Власний капітал	4786	7271	+2485
2. Необоротні активи	4853	4695	-158
3. Власні оборотні кошти	2182	5921	+3739
4. Довгострокові зобов'язання	-	-	-
5. Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів р3 +р4	2182	5921	+3739
6. Короткострокові кредити та позики	-	-	-
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів р5+р6	2182	5921	+3739
8. Запаси	1284	5639,1	+4355,1
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів р3-р8	898	281,9	-616,1
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів та позик р5-р8	898	281,9	-616,1
11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів р7-р8	898	281,9	-616,1
12. Тип фінансової стійкості	1	1	-
14. Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн. запасів р11: р8, коп.	0,69	0,04	-0,64

Аналіз показників фінансової стійкості показав, що за досліджуваний період спостерігається приріст власного капіталу (2485 тис. грн.), власних оборотних коштів (3739 тис. грн.). Скорочення спостерігається у величині необоротних активів (158 тис. грн.), у величині запасів можна спостерігати приріст (4355,1 тис. грн.).

Для визначення типу фінансової стійкості, слід проаналізувати надлишки або нестачу наступних елементів:

- 1) надлишок або нестача власних оборотних коштів: спостерігається від'ємне значення (-616,10 тис. грн.);
- 2) надлишок власних коштів довгострокових кредитів та позик не змінювався;
- 3) надлишок основних джерел покриття запасів : спостерігається відтік.

Отже, підприємство має абсолютну фінансову стійкість: не залежне від зовнішнього фінансування.

Для комплексності аналізу, варто визначити резерви, що впливають на оборотність обігових коштів (у днях) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3. Показники оборотності обігових коштів ПСП «Еліта» за 2020-2021 рр.

Показники	2021 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення	Позначення
1. Виручка від реалізації (Чистий дохід) тис. грн.	14074	6350	+7724	В
2. Кількість днів періоду, що аналізується	360	360	0	К
3. Одноденна виручка, тис. грн.	39,09	17,63	+21,45	
4. Середній залишок обігових коштів, тис. грн.	2182	5921	-3739	З
5. Оборотність обігових коштів, днів	56	336	+279,86	О
6. Коефіцієнт оборотності обігових коштів, кількість оборотів ($p1 \setminus p4$)	6,45	1,07	+5,37	
7. Коефіцієнт завантаження коштів в обороті ($p4 \setminus p1$)	0,15	0,93	+0,77	

Дослідження впливу факторів виконаємо за формулами, що наведено нижче:

$$\text{Модель: } O = (3 * K) / V \quad (2.1)$$

$$O_{2021} = (2182 * 360) / 14074 = 55,81 = 56 \text{ днів}$$

$$O_{2020} = (5921 * 360) / 6350 = 335,67 = 336 \text{ днів}$$

$$\Delta = 280 \text{ дні}$$

де О – оборотність;

З – середній залишок обігових коштів, тис. грн.;

К – кількість днів періоду, що аналізується;

В – виручка від реалізації [18].

Для перевірки оборотності обігових коштів використаємо метод ланцюгових підстановок (табл. 2.4).

Таблиця 2.4. Аналіз оборотності обігових коштів методом ланцюгових підстановок ПСП «Еліта» за 2020-2021 рр.

№	З	К	В	О	Δ
0	2182	360	14074	56	
1	5928	360	14074	152	96
2	5928	360	14074	152	0
3	5928	360	6350	336	184
Разом					280

Оборотність обігових коштів збільшилась на 280 днів. Зростання середнього залишку призвело до приросту в оборотності на 96 днів, проте відтік чистого доходу сприяв подальшому збільшенню оборотності на 184 день. В результаті, оборотність обігових коштів становить 280 днів.

Аналізуючи показники рентабельності на ПСП «Еліта» (табл. 2.5), варто зазначити, що жоден із показників не має відповідного належного значення.

Таблиця 2.5. Розрахунок показників рентабельності на ПСП «Еліта» за 2020-2021 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
1. Чистий прибуток, тис. грн.	508	2485	+1977,00	+389,17
2. Обсяг реалізації, тис. грн.	6350	14074	+7724,00	+121,64
3. Середньорічні залишки оборотних коштів, тис. грн.	2182	5921	+3739,00	+171,36
4. Оборотність оборотних активів $p3 \times 360 / p2$	123,70	151,45	+27,75	+22,43
6. Швидкість оборотності активів $p2 / p3$	2,91	2,37	-0,54	-18,56
7. Валовий збиток, тис. грн.	-4999	-9955,6	-4956,60	+99,15
8. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	5507	12440,6	+6933,60	+125,91
10. Вартість майна, тис. грн.	4853	4695	-158,00	-3,26
11. Власні кошти, тис. грн.	36	84,7	+48,70	+135,28
Рентабельність підприємства :			0,00	0,00
12. Рентабельність/збитковість продукції, $p7 / p8$	-0,91	-0,80	+0,11	-12,09
13. Рентабельність усього капіталу $p2 / \text{підсумок балансу}$	0,90	2,83	+1,93	+214,44

Продовження таблиці 2.5

14. Рентабельність власного капіталу p2/p11	176,39	166,16	-10,23	-5,80
15. Коефіцієнт рентабельності активів	0,10	0,53	+0,43	+430,00
16. Коефіцієнт рентабельності продажу, p1/p7	-0,11	-0,25	-0,14	+127,27

Рентабельність показує, наскільки прибутковою є діяльність підприємства. Відповідно, чим вище коефіцієнти, тим краще буде бізнес-активність. Тому сьогодні бізнес повинен прагнути досягти більш високих показників, а менеджмент повинен визначати свій шлях розвитку.

Отже, приватне сільськогосподарське підприємство «Еліта» здійснює всі можливі заходи для підтримки свого стабільного фінансового стану. Це спостерігається у ряді позитивних тенденцій показників, проте свій відбиток накладають як зовнішні так і внутрішні фактори. Тому, необхідно проводити систематичний аналіз основних фінансових показників, для підтримки і покращення майбутніх результатів діяльності підприємства.

2.2. Організація первинного обліку розрахунків з постачальниками ПСП «Еліта»

Раціональна організація бухгалтерського обліку забезпечується такою його структурою, яка б забезпечувала своєчасне виконання планування, контроль, управління та надання повної законної та об'єктивної інформації з мінімальними затратами ресурсів і праці.

Організація первинного обліку у ПСП «Еліта» забезпечує своєчасну, детальну та достовірну інформацію у розрізі розрахунків із постачальниками, про стан погашення кредиторської заборгованості на підприємстві. Первинні документи на підприємстві, яке підлягало дослідженню, складаються на типових бланках, у необхідний час, заповнюються відповідно встановленим вимогам та дотримуються затвердженого графіка документообігу.

Базовим документом, що визначає взаємини між підприємством та постачальниками, є договір з вітчизняними постачальниками та контракт із іноземними постачальниками або партнерами.

В договорі обов'язковими є дані реквізити:

- назва підприємства-продавця і підприємства-покупця;
- адреса підприємства-продавця і підприємства-покупця;
- платіжні реквізити й форма розрахунків;
- назва готової продукції (робіт, послуг), їх ціна та вартість;
- термін й спосіб відвантаження, передачі, надання робіт, товарів, послуг;
- відповідальність сторін за невиконання договірних зобов'язань та інші необхідні умови [19].

Надходження товарів від постачальників оформляється прибутковою накладною, товарно-транспортною накладною (ТТН), податковою накладною, також рахунком-фактурою тощо. Відображення на рахунках зобов'язань за надані роботи чи послуги відбувається згідно акту приймання-передачі виконаних робіт або наданих послуг [20].

Приймання товарно-матеріальних цінностей, наприклад, виробничих запасів, що надійшли на склад, оформляється прибутковим ордером. Якщо, при прийманні товарно-матеріальних цінностей виявлені кількісні або якісні розбіжності з даними документів постачальника, що супроводжували товар, необхідно скласти акт приймання матеріалів. Постачальник на відвантажену продукцію виписує товарні та платіжні документи і направляє покупцю, тобто підприємству [21].

Погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками може здійснюватися шляхом безготівкових або готівкових розрахунків. Найчастіше у ПСП «Еліта» застосовують саме безготівкову форму розрахунків з кредиторами. Правила, форми і стандарти безготівкових розрахунків в Україні, що здійснюються за участю банків, встановлені в Інструкції про

безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженій Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22 [22].

Первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками наведені на рисунку 2.1.

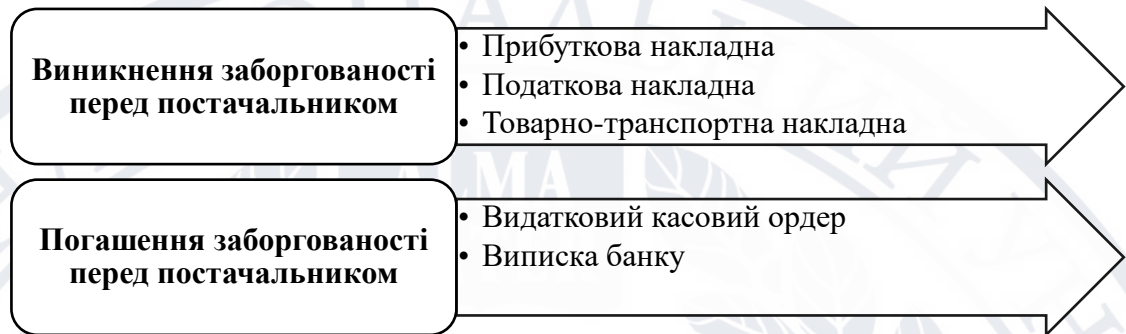

Рисунок 2.1. Первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками

У всіх перелічених вище документах указується:

- номер і дата документа;
- назва покупця й продавця;
- назву продукції, її кількість, ціна і вартість із визначенням суми податку на додану вартість (ПДВ);
- платіжні та поштові реквізити;
- підписи та печаті сторін, що засвідчують факт проведеної господарської операції на підприємстві [23].

Варто зазначити, що товар повинен мати сертифікат, що підтверджує його якість і виступає підставою для подальшого оприбуткування.

При видачі коштів з каси Підприємства оформлюється видатковий касовий ордер форми КО-2. Його складання можливе за допомогою обчислювальної засобів, не виключається можливість традиційного заповнення документа. Вимагає підпису керівника підприємства та головного бухгалтера, обов'язково знаходить своє відображення в журналі реєстрації видаткових та прибуткових операцій.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». На

даному рахунку обліковується розрахунки за одержані товари, прийняті роботи, послуги, також заборгованість за надання електроенергії, води, газу тощо. Цей рахунок є пасивним, по кредиту здійснюється відображення заборгованості за отримані товарно-матеріальні цінності, роботи чи послуги. А по дебету цього рахунку показується списання або виплата зобов'язання перед постачальником [19].

В бухгалтерському обліку ПСП «Еліта» по кредиту рахунку 63 відображають фактичні суми отриманих матеріалів, виконаних робіт, послуг разом з дебетом рахунків затрат чи матеріалів, наприклад, рахунків 15, 20, 21, 22, 23, 25, 64, 91, 92, 93. Кореспонденції відбуваються на основі встановлених первинних документів.

Аналітичний облік досліджуваних розрахунків на підприємстві проводиться за кожним постачальником, котрий може бути фізичною або юридичною особою, в межах кожного документа до сплати. За підсумками звітного періоду визначається загальна заборгованість підприємства перед кожним постачальником.

Етапи первинного обліку розрахунків із постачальниками підприємства ПСП «Еліта» зображено на рисунку 2.2.

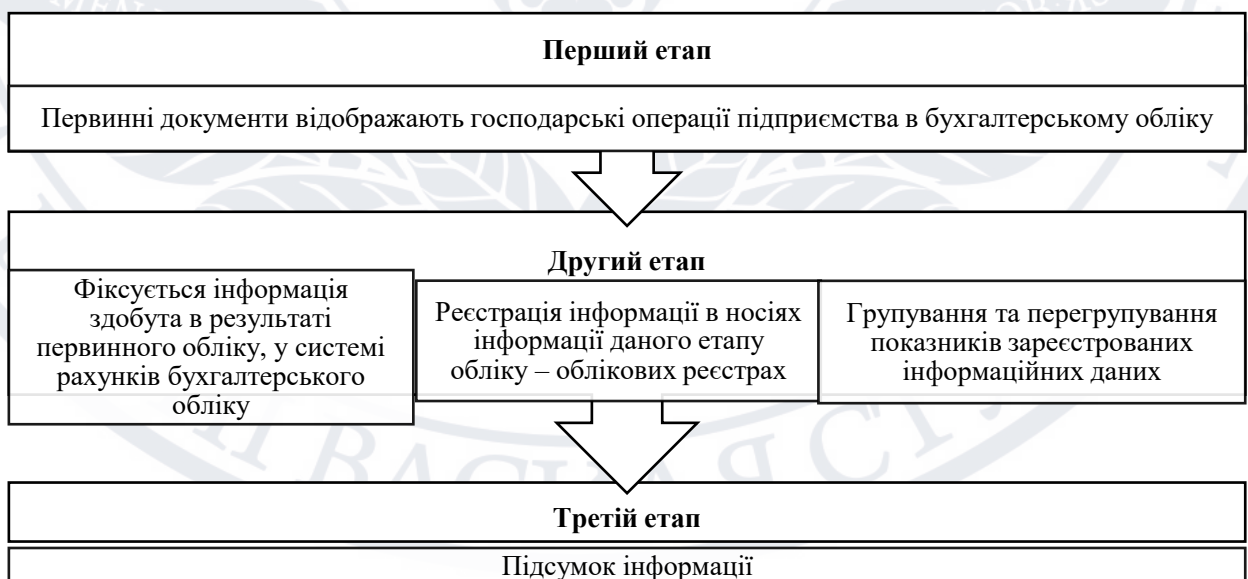

Рисунок 2.2. Етапи первинного обліку розрахунків із постачальниками підприємства ПСП «Еліта»

В кінці місяця підсумкові дані кредитових оборотів з журналів-ордерів переносять до Головної книги. Дебетові обороти відповідного синтетичного рахунка підраховують після закінчення реєстрації записів в Головній книзі. Дані реєстрів журнально-ордерної форми приведено у відповідність до показників періодичної та річної звітності.

Із журналів та відомостей дані потрапляють у Головну книгу, де вона узагальнюється на синтетичних рахунках. На цьому етапі між даними синтетичного (журнали і Головна книга) та аналітичного обліку (відомості та картки за кожним окремим рахунком, оборотні відомості до них) проводиться взаємна перевірка, після якої можна скласти Баланс (звіт про фінансовий стан) досліджуваного підприємства [23].

Отож слід зазначити, що організація первинного обліку на ПСП «Еліта» відіграє вирішальну роль, оскільки в подальшому сприятиме наданню прозорості та достовірної інформації про розрахунки з постачальниками, про стан погашення заборгованості перед ними, а це, у свою чергу, буде відображено у фінансових звітах для внутрішніх та зовнішніх користувачів, які використовуються для аналізу фінансово-господарської діяльності, контролю розрахунків тощо. Належна організація первинного обліку на ПСП «Еліта» забезпечує можливість надавати вчасну та достовірну інформацію про розрахунки з постачальниками, виплату заборгованостей за ними та загальний стан. На підприємстві заповнення первинної документації відбувається на бланках типових форм, відповідно до встановлених вимог.

2.3. Облікові процедури контролю зобов'язань перед постачальниками

Важливим елементом управління платіжними зобов'язаннями є їх контроль, тому керівництво підприємства повинно мати оперативну та об'єктивну інформацію про стан кредиторської заборгованості, яка формується в системі бухгалтерського обліку. Інформація про стан

розрахунків з постачальниками має відображення у фінансовій звітності підприємств.

Зобов'язання перед постачальниками представлені в III розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення» пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) рядком 1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги». Цей вид зобов'язань відображається також у Звіті про рух грошових коштів, а саме у формі № 3 в I розділі «Рух коштів у результаті операційної діяльності» рядком 3100 «Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)» та у формі № 3-н в однойменному розділі рядком 3560 «Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань» [22].

Система внутрішнього бухгалтерського контролю підприємства визначається внутрішньою політикою та процедурами контролю, які впроваджуються власниками та керівниками підприємства для досягнення поставлених цілей.

Ефективність контролю господарської діяльності, особливо операцій, пов'язаних із домовленістю з постачальниками підприємства, впливає на його організацію та чіткість встановленого порядку, який складається з переліку параметрів – однакового рівня та способу. Відповідно розроблено комплект робочих документів контролера для здійснення внутрішнього фінансового контролю відібраних об'єктів на основі переліку уточнених відомостей.

Загалом виділяють декілька етапів бухгалтерського контролю виконання обов'язків постачальника:

- розробка облікових процедур контролю за зобов'язаннями перед постачальниками;
- встановлення основних елементів контролю операцій, забезпечення проведення переговорів з постачальниками підприємства та фактів їх зміни;
- забезпечення розвитку інформаційної бази контролю розрахунків з постачальниками;

- перевірка достовірності та повноти документів, що підтверджують передачу ТМЦ;
- встановлення правильності та точності розрахунку змін зобов'язань та їх причин;
- перегляд своєчасності і відповідності скасування і припинень;
- визначення діяльності, пов'язаної з виконанням зобов'язань підприємства перед постачальниками [22].

Важливим є правильний підбір методичних прийомів та облікових процедур, які будуть корисні та зручні для підприємства та встановлені обліковою політикою. Для ПСП «Еліта» такими є інвентаризація заборгованостей перед постачальниками; внутрішній аудит дотримання платіжної дисципліни за договорами з постачальниками та ефективності управління ресурсами при виконанні боргових зобов'язань перед постачальниками; економічний аналіз показників фінансового стану та фінансової стійкості підприємства, зокрема оцінки платоспроможності підприємства; наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів і т.ін.

Наказом про облікову політику затверджено робочий план рахунків бухгалтерії, форми обліку на підприємстві, графік документообігу, порядок ведення аналітичного обліку, форми бухгалтерських документів, для яких немає затвердження на державному рівні, організацію та порядок проведення інвентаризації, організацію управлінського обліку і контролю, перелік та порядок складання і подання бухгалтерської (фінансової) та статистичної звітності.

Мета інвентаризації це перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час проведення інвентаризації зобов'язань або активів перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання та оцінка. При цьому забезпечуються:

- виявлення фактичної наявності та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів;
- установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення;
- виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання [23].

Загальною інвентаризацією охоплюються всі види зобов'язань та всі види активів підприємства незалежно від їх місцезнаходження, у тому числі предмети, що передані у прокат, оренду, тощо, незалежно від технічного стану. Також інвентаризації підлягають активи і зобов'язання, які обліковуються на позабалансових рахунках підприємства, зокрема цінності, що не належать підприємству де проводять інвентаризацію, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні або на зберіганні (об'єкти оперативної (операційної) оренди основних засобів, матеріальні цінності на відповідальному зберіганні, переробці, комісії, монтажі), умовні активи і зобов'язання (непередбачені активи та зобов'язання) підприємства (застави, гарантії, зобов'язання тощо), бланки документів суворої звітності, інші активи [24].

Управлінський персонал має певний перелік інструкцій, які допомагають при управлінні підприємством, контролі за господарською діяльністю та плануванні подальших управлінських рішень. Важливо відзначити, що контроль ланцюга поставок необхідний, і він починається з оцінки якості сировини, матеріалів, обладнання, інших ресурсів і послуг, що надаються підприємством.

У процесі створення інформаційної бази для контролю розрахунків з постачальниками на ПСП «Еліта» були визначені різноманітні джерела

інформації для внутрішнього контролю, зокрема ключові договори, первинні документи, фінансова звітність та інші джерела інформації. Надалі необхідно перевірити правильність оформлення документів процесу зберігання та доставки, відповідність процесу законам і нормативним актам, положенням внутрішніх документів підприємства. Співробітник підприємства, який контролює процес, спочатку перевіряє, чи є всі реквізити в основних документах, отриманих від постачальника: товарно-транспортних накладних, квитанціях, розрахунково-платіжних документах.

Основні елементи контролю операцій із забезпечення здійснення розрахунків з постачальниками підприємства, наведено на рисунку 2.2.

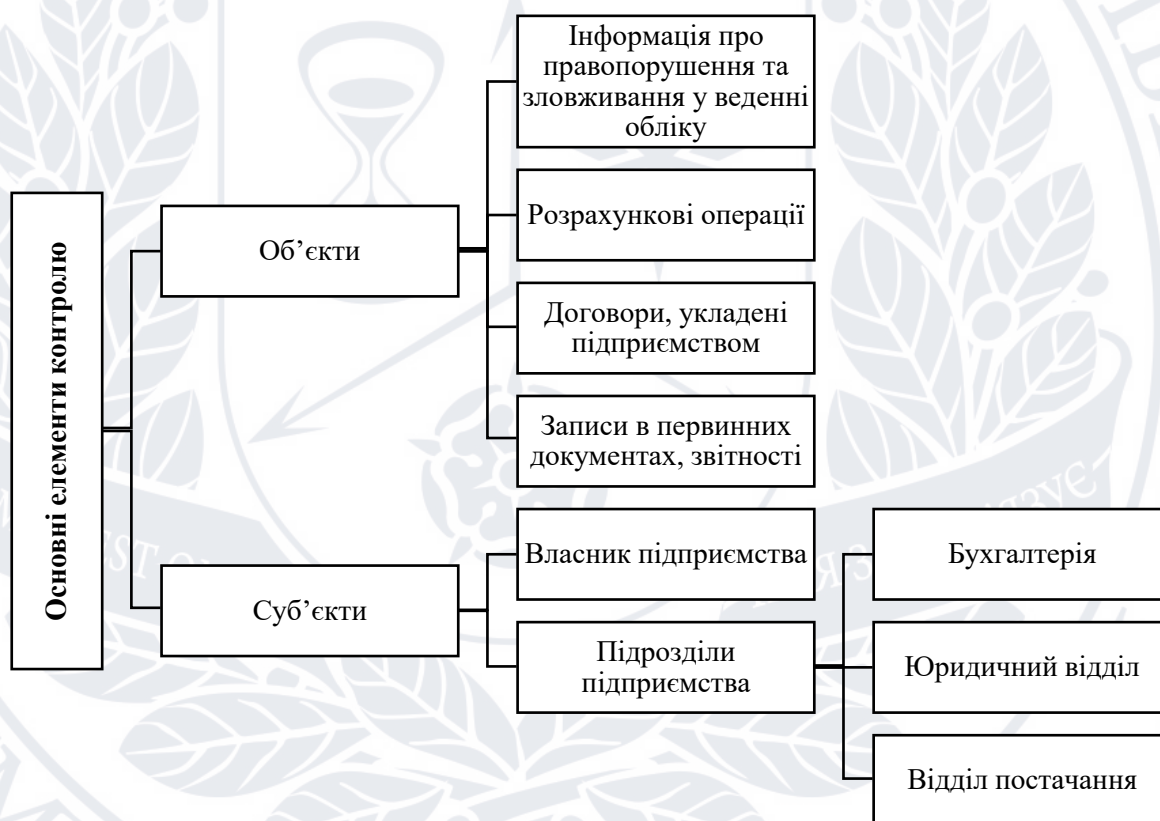

Рисунок 2.2. Основні елементи контролю операцій розрахунків з постачальниками

Джерело: складено на основі [21].

Підприємство повинно визначити фактичну суму зобов'язання за певний період. При цьому слід враховувати можливість наявності невідомих фактів, фіктивних, сумнівних боргів або боргових обмежень, прострочення платежів. Під час господарської діяльності, під час продажу ТМЦ, бувають

випадки, коли квитанції не включаються до збірки вхідних документів. Тому на цьому етапі слід перевірити правильність розрахунків безкоштовної доставки. При цьому фактичне майно обліковується в обліковій ціні за актом приймання-передачі, а оплата здійснюється лише після отримання платіжних документів.

Також перевірі підлягають: обіг виданих векселів; своєчасність пред'явлення претензій про порушення договірних зобов'язань; своєчасність обліку виданих авансів та зарахування авансів при надходженні матеріальних цінностей; відсутність перекриття боргів одного постачальника авансами, виданими іншим; достовірність розрахунку курсових різниць за зобов'язаннями та їх відображення в бухгалтерському обліку. Важливим методом контролю за об'єктами господарської діяльності, зокрема за достовірним і правильним обліком кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, є достовірний і постійний документальний облік усіх даних господарських операцій. У подальшому перевірятиметься правильність та своєчасність скасування або погашення зобов'язань. Працівник, що здійснює обліковий контроль, має перевірити наявність акту звірки розрахунків, правильність оформлення документа про проведення взаємозаліку, своєчасності відображення заборгованості в обліку [25].

Завершальним етапом бухгалтерської процедури моніторингу зобов'язань перед постачальниками є проведення інвентаризації. Необхідність проведення інвентаризації пов'язана з необхідністю виявлення залишку заборгованості за відповідними бухгалтерськими документами, а також перевіркою обґрунтованості облікової суми у обліку даного виду зобов'язань. На цьому етапі також необхідно перевірити відсутність випадків переплати та недоплати. Бухгалтерський порядок контролю кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги починають з приділення уваги до договорів. Можуть мати місце порушення умов договору, а також наявність арифметичних помилок у розрахункових документах, невідповідність цін, нестачі, що перевищують норми природних втрат, невідповідність товарно-

матеріальних цінностей стандартам якості та ін. У таких випадках сторони змушені виконувати умови договору, які сторона не виконала або виконала частково.

У процесі інвентаризації сума заборгованості повинна бути узгоджена обома сторонами розрахунків: як кредитором, так і дебітором. Це необхідно для встановлення відповідності сум заборгованості. Для цього контрагенти формують акт звірки розрахунків, який містить виписки з аналітичних рахунків обліку про їх заборгованість. Цей акт складається у довільній формі, але містить обов'язкові реквізити, передбачені ст. 9 Закону № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [24].

В акті звірки також повинні бути вказані дата і номер договору, укладеного між компаніями, а також сума боргу. Якщо підприємство-контрагент є одночасно боржником і кредитором, їй необхідно вручити акт, в якому конкретно зазначаються дебіторська і кредиторська заборгованість. Після отримання виписки підприємство-боржник має підтвердити суму боргу або висловити свої заперечення. В окремих випадках, якщо на кінець звітного періоду розбіжності залишилися неврегульованими, кожна із сторін проводить розрахунки з дебіторами та кредиторами в сумах, сформованих за даними бухгалтерського обліку. Щоб уникнути непогашеної заборгованості, рекомендуємо при укладанні договору вказувати періодичність і період звірки. [25].

Отже, облікові процедури контролю за здійсненням розрахунків із постачальниками є запорукою платоспроможності та майбутнього розвитку підприємства ПСП «Еліта» як умова забезпечення безперервності його діяльності. Удосконалення процесу обліку розрахунків з постачальниками є основою процесу контролю. Взаємозв'язок цих етапів облікової роботи потребує постійного доопрацювання та уточнення відповідно до змін нормативно-правового забезпечення та умов зовнішнього середовища.

2.4. Цифровізація обліку розрахунків з постачальниками у напрямку використання сучасних автоматизованих систем

Цифровізація економіки, зміна та удосконалення економічних умов господарювання впливає на організацію та ведення бухгалтерського обліку, сприяє його розвитку. Інтенсивний розвиток цифрової економіки зробив можливим цифрову обробку бухгалтерської інформації та використання програмних засобів для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності згідно принципів МСФЗ. В світовій економіці сфера бухгалтерського обліку постійно змінюється та модернізується. У зв'язку з цим саме цифровізація бухгалтерського обліку відповідно до змін та потреб є необхідним явищем, яке допоможе забезпечити ефективне функціонування суб'єктів господарювання [1; 4].

Програмний продукт «Бухгалтерія 8 для України» включає технологічну платформу «1С:Підприємство» і конфігурацію (прикладне рішення) «Бухгалтерія для України». Правила ведення обліку налаштовані саме в конфігурації.

«Бухгалтерія 8 для України» призначена для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку, включаючи складання обов'язкової (регламентованої) періодичної звітності, в організаціях, які здійснюють будь-які види діяльності: оптову та роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво, тощо. Бухгалтерський та податковий облік ведеться відповідно до чинного законодавства України.

«Бухгалтерія 8 для України» забезпечує вирішення усіх завдань, що є поставлені перед бухгалтерією підприємства, якщо бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, наприклад, виписку первинних документів, облік реалізації і тому подібне. Дане прикладне рішення також можна використовувати виключно для ведення бухгалтерського й податкового обліку, а завдання автоматизації інших служб, наприклад, відділу збуту, вирішувати спеціалізованими конфігураціями або іншими системами.

На підприємстві ПСП «Еліта» використовується програмний продукт «Бухгалтерія 8 для України», який включає технологічну платформу «1С:Підприємство» і конфігурацію «Бухгалтерія для України». Правила ведення обліку налаштовані саме в конфігурації. «Бухгалтерія 8 для України» призначена для автоматизації бухгалтерського й податкового обліку, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) періодичної звітності, на підприємствах, що здійснюють будь-які види діяльності: оптову й роздрібну торгівлю, комісійну торгівлю, надання послуг, виробництво і т. ін. Бухгалтерський і податковий облік ведеться відповідно до діючого законодавства України. «Бухгалтерія 8 для України» забезпечує вирішення усіх завдань, що поставлені перед бухгалтерською службою підприємства, бухгалтерська служба повністю відповідає за облік на підприємстві, включаючи, виписку первинних документів, облік продажів і т. ін [14].

Підприємство користується Планом рахунків бухгалтерського обліку, який чудово прописаний у даній програмі, відповідний до Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку й Інструкції про його застосування». Склад рахунків, організація аналітичного, валютного, кількісного обліку на рахунках відповідають вимогам законодавства по веденню бухгалтерського обліку й відображенню даних у звітності. При необхідності бухгалтера підприємства самостійно створюють додаткові субрахунки й розрізи аналітичного обліку.

Автоматизація загального обліку та обліку розрахунків з постачальниками на ПСП «Еліта» сприяє раціональній організації їх обліку, дозволяє суттєво скоротити витрати живої праці на створення та обробку первинних документів. Комп'ютеризація всього облікового процесу дає можливість в повному обсязі та оперативно отримувати всю необхідну інформацію щодо виникнення заборгованості за розрахунками та її погашення завдяки багаторівневному обліку автоматизованого програмного продукту.

Також ПСП «Еліта» користується у своїй діяльності електронним кабінетом платника податків для подання фінансової звітності та податкових

накладних, об'єднаної звітності щодо заробітної плати і тому подібних документів та звітів. Електронний кабінет можна вважати застарілим та для оптимізації роботи краще використовувати програмний комплекс «М.Е.Дос».

Програма призначена для автоматизації робочого процесу шляхом документування попередньо визначених моделей звітів. М.Е.Дос забезпечує:

- організацію електронного документообігу між суб'єктами господарювання незалежно від форми власності та джерела фінансування;
- формування та подання електронних звітів до органів державного контролю, подачу звітності передбачено чинним законодавством України;
- можливість імпорту даних з будь-якої бухгалтерської програми (1С, ОПЗ та ін.);
- передача звітності електронною поштою з використанням електронного підпису та шифрування.

Також у програмі є можливість передавати ключові документи, що дуже зручно, адже при забезпеченні електронного документообігу буде легше контролювати розрахунки з постачальниками. Завжди буде можливість швидко отримати ключові документи та домовитися про угоду. Документи можна затверджувати електронним підписом і вони будуть дійсними.

Також, що стосується обміну документами з постачальниками, «Вчасно» є відмінним сервісом. Документ завантажується на сервіс в електронному вигляді, ви підписуєте його електронним цифровим підписом (ЕЦП), ваші бізнес-партнери одразу отримують доступ до документа, можуть підписати документ за допомогою свого ЕЦП, задати питання в чаті сервісу. Усі документи зберігаються в конфіденційному електронному архіві, не займають фізичного місця та дозволяють легко знайти потрібний об'єкт та всю пов'язану з ним інформацію. Всі учасники транзакції отримують повідомлення – про те, що в систему надійшов новий документ, що він підписаний або до нього з'явився коментар. Електронний документ,

підписаний відповідно до законодавства, має таке ж значення, як і паперовий. Всю ключову документацію можна вести і зберігати як в паперовому, так і в електронному вигляді. Про це йдеться в законах України «Про електронні документи та електронний документообіг» [26] та «Про електронні довірчі послуги» [27].

Актуальність використання вищезгаданих програм наведено на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3. Функції програмних продуктів для обліку розрахунків із постачальниками

Таким чином, можна стверджувати, що цифровізація економіки безпосередньо впливає і на цифровізацію бухгалтерського обліку, а це вносить значні зміни в системі його функціонування. Нові завдання, можливості та технології в економіці сприяють формуванню нових специфічних запитів в бухгалтерському обліку, що призводить до необхідності його реорганізації [28].

Тому реорганізація бухгалтерського обліку на ПСП «Еліта» відповідає вимогам сьогодення, які продиктовані цифровізацією економіки, а отже потребує застосування сучасних підходів щодо формування, використання та захисту бухгалтерського інформаційного ресурсу на підприємстві. Автоматизація обліку розрахунків з постачальниками сприяє раціональній

організації їх обліку, дозволяє суттєво скоротити витрати живої праці на створення та обробку первинних документів. Комп'ютеризація всього облікового процесу дозволяє швидко і в повному обсязі отримувати всю необхідну інформацію про виникнення заборгованості з розрахунків і платежів завдяки багаторівневому обліку автоматизованих програмних продуктів.

Висновки до розділу 2

У розділі 2 проаналізовано діяльність приватного сільськогосподарського підприємства «Еліта». Воно є діючим підприємством аграрного типу, що у процесі діяльності запроваджує різні заходи для підтримки свого стабільного фінансового стану. Це можливо побачити у ряді позитивних тенденцій розрахованих показників, що були використані у роботі, проте негативне віддзеркалення присутнє через важкі зовнішні та внутрішні фактори. Для підтримки і покращення майбутніх результатів діяльності підприємства потрібно проводити систематичний аналіз основних фінансових показників.

Проведено аналіз організації первинного обліку на ПСП «Еліта» який показує, що облік в повній мірі надає вчасну та достовірну інформацію про розрахунки з постачальниками та підрядниками, виплату заборгованостей за ними та загальний стан. Підприємство веде облік відповідно до законодавства України заповнення первинної документації відбувається на бланках типових форм, відповідно до встановлених вимог.

Удосконалення облікового процесу розрахунків з постачальниками є запорукою процесу контролю, а сам контроль за здійсненням розрахунків із постачальниками є гарантією платоспроможності підприємства та його розвитку у майбутньому.

Наведені рекомендації для підприємства ПСП «Еліта», щодо удосконалення автоматизації обліку розрахунків з постачальниками. Адже це дозволить суттєво скоротити працю бухгалтерів в процесі створення та обробки первинних документів. Комп'ютеризація всього облікового процесу

дозволить швидко і в повному обсязі отримати всю необхідну інформацію про виникнення заборгованості з розрахунків завдяки багаторівневому обліку автоматизованих програмних продуктів. Було наведено програмні продукти, які будуть допомагати у контролі за заборгованістю, облегшать процес підтримки зв'язку із контрагентами та удосконалять роботу бухгалтерії підприємства.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Аналіз впливу розрахунків з постачальниками на показники фінансового стану підприємства на основі припущення про безперервність діяльності

Аналіз впливу розрахунків з постачальниками, або так званої кредиторської заборгованості має дуже велике значення для підприємства, яке функціонує в умовах ринку. Ефективне та вміле управління цією частиною оборотних активів є необхідною умовою підтримки потрібного рівня ліквідності та платоспроможності та дотримання умов принципу безперервності діяльності.

Принцип безперервності діяльності у вітчизняній практиці обліку та аудиту визначають: НП(С)БО, МСФЗ (IAS) та МСА. Зокрема, НП(С)БО 1 надає визначення поняття безперервності діяльності як принципу, що «передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі» [1]. У п. 3.9 Концептуальної основи зазначено, що «фінансова звітність зазвичай складається на основі припущення про безперервність діяльності суб'єкта господарювання, що звітує, та про те, що ця діяльність триватиме в передбачуваному майбутньому» [30].

За МСФЗ (IAS) 1 «Подання фінансової звітності» принцип безперервності діяльності визначається таким чином: «Фінансова звітність в обов'язковому порядку повинна складатися на основі припущення безперервності діяльності, за винятком випадків, коли керівництво підприємства або саме має намір ліквідувати бізнес або припинити його діяльність, або змушене обрати такий спосіб дій в силу відсутності інших реальних альтернатив». Цим же стандартом (параграфи 25-26) вимагається від управлінського персоналу здійснювати оцінку здатності суб'єкта продовжувати безперервну діяльність [4].

МСФЗ (IFRS) 5 вводить облікові категорії, що мають безпосереднє відношення до принципу безперервності. Стандарт передбачає використання «групи вибуття» – це група чистих активів (активів і відповідних їм зобов'язань), вибуття яких буде здійснено в ході однієї операції за допомогою продажу або будь-яким іншим чином. Елементи групи вибуття повинні відображатися в балансі окремо від інших активів і зобов'язань [40].

Параграф 15 МСА 570, визначає, що аудитор повинен зробити запит управлінському персоналу про відомі йому події або умови після періоду оцінки управлінського персоналу, які можуть поставити під значний сумнів здатність суб'єкта господарювання продовжувати безперервну діяльність. Як «передбачуване майбутнє» розглядають щонайменше період у 12 місяців [2]. Таку саму вимогу містить і п. 25 МСБО (IAS) 1.

Аналіз кредиторської заборгованості починається з вивчення складу і структури кредиторської заборгованості за даними фінансової звітності, а саме форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Згідно НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом № 73 від 07.02.2013 р. Баланс – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [1]. Відображення у даному звіті заборгованості перед постачальниками наведено на рисунку 3.1.

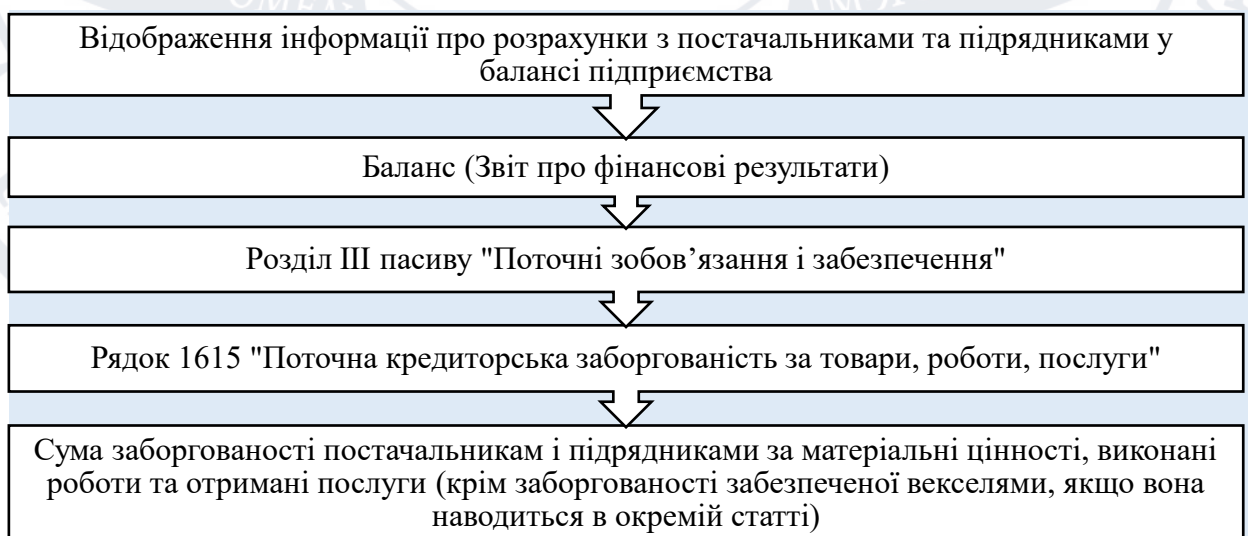

Рисунок 3.1. Структура відображення інформації про розрахунки з постачальниками у балансі підприємства

Для аналізу зобов'язань перед постачальниками розраховується питома вага кожного виду кредиторської заборгованості в загальній кількості. Такі показники обчислюються на підставі звітів і планів, й шляхом їх порівняння визначаються відхилення в структурі кредиторів, причини змін в окремих частинах, розробляються заходи щодо контролю заборгованості, особливо негативних її елементів. Це впливає на успішну діяльність підприємства.

Як правило, одною із основних причин зміни структури кредиторської заборгованості є двосторонні неплатежі. Це підтверджує порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості. Для проведення даного порівняльного аналізу складається розрахунковий баланс підприємства, в якому порівнюються за видами і в загальному суми дебіторської (розміщення активів) та кредиторської (тобто джерела формування капіталу) заборгованості. Результатом аналізу порівняння кредиторської та дебіторської заборгованості може бути два виявлення :

- 1) збільшення або зменшення дебіторської заборгованості;
- 2) збільшення або зменшення кредиторської заборгованості.

Збільшення та зменшення дебіторської і кредиторської заборгованості, однаково можуть призвести до негативних наслідків для фінансового стану підприємства, що ставить під сумнів безперервність діяльності підприємства. Зауважимо, що фінансовий стан підприємства – це співвідношення його активів, зобов'язань та власного капіталу, відображене у звіті про фінансовий стан [16].

Так наприклад, зменшення дебіторської заборгованості проти суми кредиторської може статися у зв'язку із погіршеннями стосунків з клієнтами, тобто через зменшення кількості покупців продукції. Збільшення дебіторської заборгованості проти суми кредиторської може бути у наслідку неплатоспроможності покупців, що й спостерігається у багатьох випадках, особливо в сьогоденних умовах невизначеності.

У процесі виробничої діяльності часто трапляються ситуації, коли кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську. Деякі

економісти-теоретики вважають, що це свідчить про раціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту. Але бухгалтери-практики оцінюють таку ситуацію тільки негативно, оскільки підприємство мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості [31].

Для ефективного управління кредиторською заборгованістю необхідно:

- стежити за співвідношенням сум дебіторської та кредиторської заборгованості;
- контролювати стан розрахунків за простроченою заборгованістю, своєчасно виявляти неприпустимі суми кредиторської заборгованості та приймати ефективні управлінські рішення щодо її усунення [32].

Керівники підприємств можуть із різних сторін досліджувати обсяг кредиторської заборгованості, проте, в більшості випадків вони це ігнорують. Тому рекомендується проведення комплексного фінансового аналізу кредиторської заборгованості, оскільки управління потребує виваженого наукового підходу.

Прибутковість діяльності підприємства залежить від швидкості обороту капіталу, що визначається цілим комплексом економіко організаційних заходів. Його частиною є розрахунки між суб'єктами господарської діяльності. Для дотримання діючих правил розрахунків слід запобігати їх простроченню, сприяти зменшенню кредиторської і дебіторської заборгованостей. Чим швидше здійснюється процес розрахунків, тим ефективніше працює економіка підприємства на безперервній основі [33].

У процесі аналізу кредиторської заборгованості, зокрема заборгованості перед постачальниками, рекомендується окремо вивчати наявність розподілених платежів, склад і структуру, періодичність і причини створення заборгованості. При цьому аналітик повинен бути впевнений у достовірності інформації, для цього він вивчає оформлені договори, угоди та інші документи, що підтверджують наявність платежу, спілкується з фахівцями та іншими співробітниками, які володіють інформацією про борги підприємства.

Необхідно переконатися, що інформація, представлена в обліковому реєстрі, пов'язана з правильною сумою оплати на підприємстві. Звернути особливу увагу на дату платежу, час платежу, період прострочення сплати боргу, причини його виникнення. Окремим дослідженням є вивчення середньої тривалості використання кредиторської заборгованості в обороті підприємства [28]. Вона розраховується за формулою:

$$T_{кз} = \frac{СЗКЗ * Дн}{СКО} \quad (3.1)$$

де $T_{кз}$ - середня тривалість кредиторської заборгованості;

$СЗКЗ$ – середні залишки кредиторської заборгованості;

$Дн$ – дні періоду;

$СКО$ – сума кредитових оборотів за розрахунками з редиторами [34].

Оскільки кредиторська заборгованість є показником, який впливає на фінансовий стан підприємства в цілому, науковці розглядають різні шляхи її вивчення. Так, І. М. Мягких запропоновано нормативний метод, заснований на системі фінансового регулювання та техніко-економічних регламентах, які визначають повний розмір кредитів, а також джерела їх фінансового забезпечення. Крім того, автор зазначає, що правила та положення можна класифікувати за типами постачальників, типами фінансових домовленостей та умовами оплати. В основу методики розрахунку та аналізу покладено фінансово-економічні показники кредитів попереднього періоду, які вважаються основними та включають показники зміни планового періоду відповідно до змін у моделі. У бухгалтерському обліку очікувана вартість визначається боргом підприємства. На думку автора, розрахунково-аналітичні методи повинні доповнити методи оптимізації фінансових рішень і стати інструментом економіко-математичного моделювання обчислювальних операцій підприємства [31].

Автори П. Н. Гарасим, Н. А. Лобода та Н. П. Гарасим формують свою думку на дослідженні різних методів аналізу господарської діяльності підприємств. Запропоновано метод оцінки відповідальності, основним

завданням якого є виявлення ознак банкрутства та запобігання банкрутству. Суть запропонованого методу полягає у визначенні структури зобов'язань, їх передачі, розрахованих за звітними даними платоспроможності та ліквідності підприємства, а також розрахунку максимальних зобов'язань, впливу таких факторів, як дохід, операційні витрати та поточні активи підприємства [32].

Водночас багато сучасних дослідників вважають, що аналіз заборгованості за допомогою аналітичного методу не можна вважати повним чи найбільш точним. До прикладу, такі автори як: Р. Альберт, В. М. Івахненко, Є. В. Мніч, П. Я. Попович, Г. В. Савицька, Томас П. Карлін.

Серед основних методів аналізу кредиторської заборгованості можна назвати:

- горизонтальний (трендовий) аналіз – під час аналізу визначаються абсолютні та відносні зміни вартості різних статей звітності за попередній період або звітність;

- вертикальний аналіз передбачає розрахунок участі окремих складових фінансових показників і впливу кожної складової на результати, тобто вивчення структури окремих показників на початок і кінець періоду. Його основними видами є: аналіз структури активів; аналіз структури капіталу; аналіз структури грошових потоків. Результати цього аналізу використовуються для ефективної інвестиційної діяльності та правильного використання активів підприємства у перспективі [33];

- факторний аналіз – з його допомогою виявляються причини зміни абсолютних і відносних фінансових показників, розраховується вплив факторів на зміну фінансових показників. Порівняльний аналіз заснований на порівнянні значень окремих груп за одним і тим самим показником. Його основними об'єктами є порівняльний аналіз фінансових показників підприємства: середньогалузевий показник порівнюється з аналогічними показниками підприємств-конкурентів, звітними та плановими (стандартизованими) показниками [35].

- коефіцієнт-аналіз використовується для розрахунку рівня та динаміки відносних показників фінансового стану: коефіцієнта фінансової стійкості, коефіцієнта платоспроможності (мобільності), коефіцієнта активів, а також коефіцієнта руху капіталу, коефіцієнта рентабельності [36].

Після оцінки зобов'язань у контексті фінансової стійкості суб'єкта господарювання можна визначити причини їх виникнення та оптимальний механізм ефективного управління ними. Серед основних причин можна назвати:

- ✓ зобов'язання оцінюються за повною ринковою ціною, а дебіторська заборгованість – за купівельною вартістю;
- ✓ сума зобов'язань включає заборгованість перед бюджетом, державними цільовими фондами та з виплати заробітної плати.

На думку О. Ф. Томчук, основними завданнями управління кредиторською заборгованістю є прискорення розрахунків з клієнтами підприємства, зменшення «поганої» заборгованості (тобто заборгованості за якою сумнівні або точно не будуть отримані), проведення ефективної збутової політики, запобігання невиправданого зростання зобов'язань, особливо несвоєчасно сплачених, оскільки це призводить до нарахування пені, штрафів, розірвання договірних відносин, загрози забезпечення безперервного постачання ТМЦ тощо [34].

Зобов'язання за розрахунками із постачальниками тісно пов'язані між собою і впливають на фінансову стабільність, конкурентоспроможність і незалежність. Дослідження в економічній літературі терміну «кредиторська заборгованість» та підтвердження у нормативно-правових актах показує, що це фінансова угода між двома суб'єктами, за якою одна сторона тимчасово позичає бізнес-активи для грошових потоків, а інша обіцяє своєчасно погасити позику.

Аналіз сучасних методів аналізу зобов'язань дозволить визначити послідовність етапів реалізації аналізу зобов'язань перед постачальниками: оцінка вартості, структури та динаміки заборгованості методами

горизонтального та вертикального аналізу. Вивчивши структуру зобов'язань за умовами формування можна з'ясувати ситуацію платіжної дисципліни. На основі цих кроків проводиться аналіз ефективності діяльності підприємства, який показує, що фінансова ситуація є стабільною чи нестабільною. Також що демонструє баланс, яка частка боргу в поточній структурі боргу та наскільки повільне перерахування боргу на досліджуваному підприємстві, що свідчить про необхідність прийняття управлінських рішень щодо вирішення даної ситуації. На основі результатів дослідження можна пропонувати поетапний механізм побудови дієвої системи ефективного управління відповідальністю бізнесу.

Отже, аналіз впливу розрахунків з постачальниками на показники фінансового стану підприємства є важливим процесом для успішної діяльності підприємства на безперервній основі. Є велика кількість методів для здійснення аналізу кредиторської заборгованості, зокрема заборгованості перед постачальниками, також окремо розраховуються різні показники, які у майбутньому можуть дати поштовх для ефективних управлінських рішень та позитивно вплинути на забезпечення безперервності діяльності підприємств.

3.2. Аудиторські процедури оцінки ризику та оцінювання думки управлінського персоналу здатності продовжувати розрахунки з постачальниками на безперервній основі

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудит фінансової звітності – це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів)

бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [39].

Існує чотири основні етапи проведення аудиту розрахунків із постачальниками (рис. 3.2).

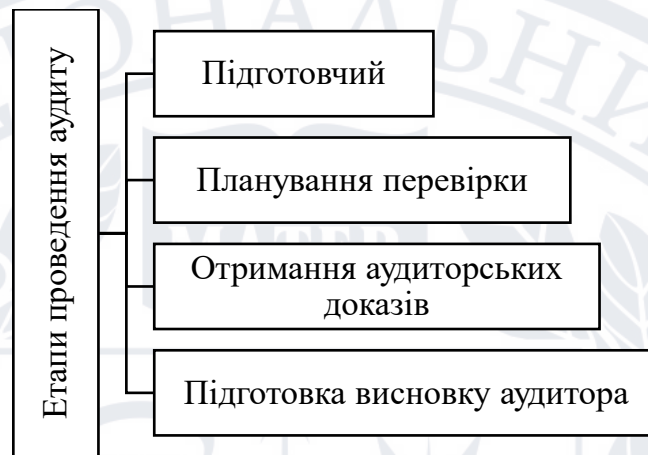

Рисунок 3.2. Етапи проведення аудиту розрахунків із постачальниками

На етапі підготовчої перевірки відбувається аналіз об'єкту, умов укладання договору.

При плануванні перевірки складається план аудиту розрахунків, котрий включає в себе:

- перегляд і планування;
- тест організації внутрішнього контролю;
- розрахунки з постачальниками і підрядниками, з якими передбачено співпрацю на рік, одиничні випадки домовленостей;
- прострочена заборгованість;
- аудиторські процедури, формування аудиторського звіту та його передача [42].

На цьому етапі також визначають методи отримання доказів для підготовки майбутніх результатів.

На третьому етапі відбувається аналіз джерела інформації щодо обліку суб'єкта господарювання, проводяться необхідні перевірки, одержуються аудиторські докази та формуються робочі нотатки аудитора. Нотатки також

можуть бути представлені у вигляді відомостей перевірок розрахунків, відомостей щодо наявності в економічній одиниці заборгованості перед контрагентами. З їх допомогою аудитор може знайти найтипівіші для суб'єкта господарювання порушення, ситуації з виникнення заборгованості, можливості для їх подальшого уникнення [43].

Після проведення усіх необхідних перевірок аудитор має змогу підготувати висновок з незалежною та об'єктивною думкою щодо стану розрахунків, правильності оформлення документації, облікового відображення операцій та складання звітності.

Ефективна організація системи аудиту розрахунків з постачальниками є одним із ключових завдань у вирішенні проблем, що виникають під час поточного управління підприємством із позиції оптимального співвідношення між його ліквідністю та прибутковістю. Аудит розрахунків із постачальниками і, як результат, аудит дебіторської та кредиторської заборгованості дозволяє виявити борги, за якими минув термін задоволення позову, а також слабкі сторони системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю [44].

Реалії сьогодення свідчать, що аудит відіграє важливу роль для будь-якого підприємства. Це обумовлено тим, що результат проведеної аудиторської перевірки дозволяє забезпечити формування на підприємстві інформації про перевірку законності виникнення заборгованості; аналіз доцільності та своєчасності заходів, вжитих підприємством щодо ліквідації обставин, які спричинили прострочену заборгованість; факти здійснення господарської діяльності, яка відповідає реальному стану справ і відповідній системі управління господарськими процесами [45].

Аудит розрахункових операцій з постачальниками стає важливою ланкою для успішного функціонування підприємства, оскільки аудитором виконуються процедури оцінки ризиків та оцінювання ним оцінки управлінським персоналом здатності підприємства продовжувати безперервну діяльність.

Метою проведення аудиту розрахунків з постачальниками є надання аудитором незалежної думки з приводу правильності та своєчасності ведення розрахунків з постачальниками, відображення їх в обліку та звітності, підтвердження законності виникнення кредиторської заборгованості.

Ефективність аудиту, зокрема, операцій щодо розрахунків з постачальниками підприємства та фактів їх зміни залежить від раціональної технології його організації та чітко сформованої методики, яка передбачає наявність послідовного переліку етапів, аудиторських процедур і відповідного пакету розроблених робочих документів аудитора для відображення результатів контролю попередньо означених завдань і базується на визначеному переліку систематизованих джерел інформації [46].

Потенційний вплив властивих обмежень на здатність аудитора виявляти викривлення є більшим для майбутніх подій чи умов, які можуть спричинити припинення діяльності суб'єкта господарювання на безперервній основі.

Ефективна модель аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками запропонована А. М. Ужвою, що може служити основою для удосконалення програми аудиту розрахунків з постачальниками (рис. 3.2) [39].

Рисунок 3.2. Етапи спрямування завдань аудиту розрахунків з постачальниками для удосконалення програми аудиту

Джерело: складено на основі [33; 37; 47].

Своєчасна та ефективна комунікація між управлінським персоналом та аудитором є надзвичайно важливою умовою того, що обидва могли б виконувати свої відповідні обов'язки щодо розгляду безперервності діяльності в умовах суттєвої невизначеності.

Аудит розрахунків з постачальниками здійснюють у такій послідовності:

- з'ясовують стан бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутрішнього контролю, оцінюють основні показники діяльності підприємства;
- проводять аналіз даних інвентаризації розрахунків, звіривши їх з фактичними даними, відображеними у Головній книзі, балансі підприємства, аналітичними даними розрахункових рахунків (звіряють залишки на початок звітного періоду, відображені в регістрах бухгалтерського обліку, із залишками, показаними у попередньому звітному періоді);
- уточнюють реальність дебіторської та кредиторської заборгованості;
- визначають правильність відображення зобов'язань в обліку;
- виявляють основні форми розрахунків з постачальниками;
- визначають повноту і правильність оприбуткування підприємством отриманих від постачальників запасів;
- встановлюють дотримання діючих цін і тарифів [48].

При перевірці розрахунків з постачальниками аудитор повинен визначити правильність кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку, що дає можливість виявити не тільки помилки в обліку розрахункових операцій, а й виявити факти навмисного спотворення даних бухгалтерського обліку з метою приховати вчинені зловживання. Аудитор визначає найбільш ефективну форму розрахунків з постачальниками, аналізуючи перелік продукції постачальників і суму зобов'язань перед ними на кінець року. Аудитор здійснює вибіркиму перевірку найбільш значних сум, вивчає діючі господарські договори та первинну документацію [50].

Перевірка форм розрахунків з постачальниками полягає у визначенні відповідності діючим на них правовим нормам та встановленим обмеженням щодо застосування деяких з них. Перевірка інвентаризації зобов'язань перед постачальниками полягає в аудиторському аналізі матеріалу відомості про розрахунки з постачальниками. У разі відсутності даних інвентаризації для визначення фактичного стану зобов'язань аудитор має право вимагати її проведення.

Своєчасне виявлення й оцінка факторів негативних наслідків, постійний аналіз сукупності всіх ознак сприяють більш детальному формуванню аудиторської думки з подальшим розробленням заходів і рекомендацій щодо покращення фінансового стану підприємства та виходу із ситуації, що склалася. Результати аудиторської перевірки дадуть змогу керівництву економічного суб'єкта отримати впевненість щодо результатів діяльності, що сприятиме виробленню та вжиттю заходів щодо зниження відповідних ризиків [51].

Таким чином, зростання ролі процедур з перевірки розрахунків з постачальниками є передумовою факту про безперервність діяльності, що обумовлена інформаційною роллю аудиторських висновків. За таких умов недосконалий облік розрахунків з постачальниками може спричинити значну суму кредиторської заборгованості, що у свою чергу призведе до погіршення фінансового стану підприємства.

Відповідно технологія аудиту розрахунків з постачальниками має враховувати багато чинників, які впливають на здатність підприємства продовжувати безперервну діяльність, зокрема:

- 1) галузь та географічна область діяльності, фінансове здоров'я клієнтів та постачальників, а також фінансова ліквідність та платоспроможність суб'єкта;
- 2) погіршення економічного середовища, зменшення доходів та грошових потоків [52].

Перераховані чинники означили проблемні події, які можуть вплинути

на діяльність підприємства на безперервній основі, і характеризуються як суттєві невідповідності (рис. 3.3). В зв'язку з цим можуть виникнути питання щодо здатності суб'єкта господарювання виконувати свої поточні або нові зобов'язання та дотримуватися боргових угод.

Зокрема потенційний вплив наслідків невизначеності для роботи аудитора, що стосуються безперервності діяльності, на процедури оцінки ризиків, які виконуються аудитором, та оцінювання ним оцінки управлінським персоналом здатності підприємства продовжувати безперервну діяльність.

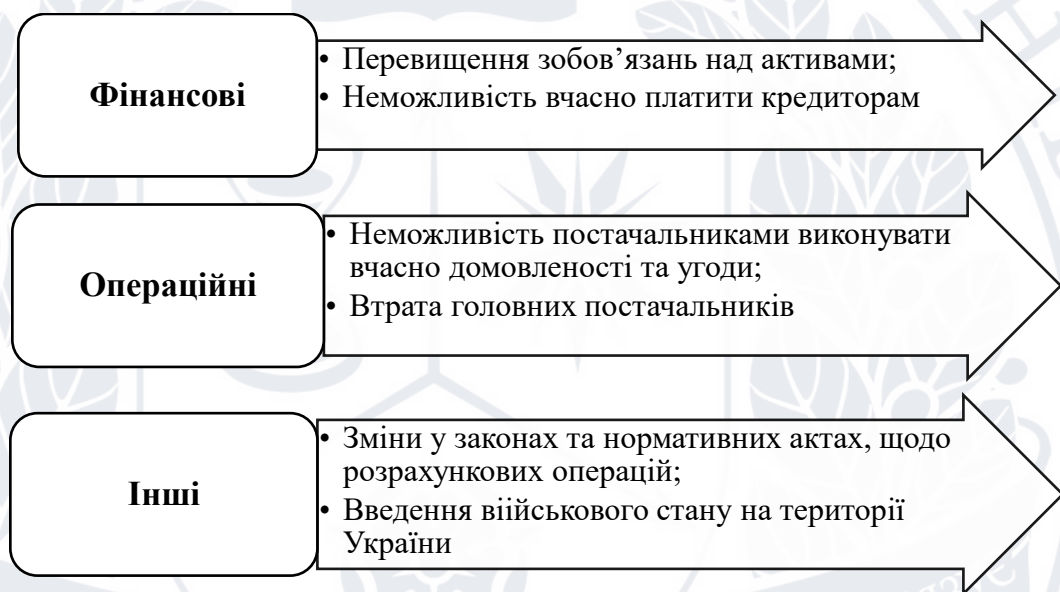

Рисунок 3.3. Приклади проблемних подій та умов, що можуть вплинути на діяльність підприємства на безперервній основі

Джерело: складено на основі [35; 50].

Для вирішення означених проблем сформульовано ряд потенційних питань для розгляду аудитором під час оцінювання:

- ✓ Чи управлінський персонал врахував вплив потенційних проблем у ланцюзі поставок (може вплинути на виконання замовлень)?
- ✓ Яким чином управлінський персонал врахував, як невдача бізнесу продовжить впливати на підприємство після скасування будь-яких обмежень (н-д, продовження надійних ланцюгів поставок)?

✓ Яким чином управлінський персонал виконав будь-яке стрес-тестування, що може допомогти зрозуміти ризики платоспроможності суб'єкта господарювання, та чи припущення, використані при стрес-тестуванні, адекватно відображають можливі обставини? та інші.

Під час розгляду перерахованих питань аудитор зобов'язаний:

- ❖ отримати достатні відповідні аудиторські докази та на їх основі зробити висновок щодо доречності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи бухгалтерського обліку;
- ❖ на основі отриманих доказів дійти висновку чи існує суттєва невизначеність стосовно здатності суб'єкта продовжувати безперервну діяльність;
- ❖ надати відповідний аудиторський звіт [54].

Оптимізація розрахунків із постачальниками дозволить зміцнити розрахунково-платіжну дисципліну і знизить ризик банкрутства підприємства. До шляхів оптимізації розрахунків з постачальниками можуть бути запропоновані такі методи управління заборгованостями:

- своєчасний контроль за станом розрахунків із постачальниками та фінансовою службою підприємства;
- контроль співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості та їх оборотності;
- створення резервів за сумнівними боргами;
- розроблення моделей договорів із гнучкими умовами оплати і надання відстрочки платежу з умовою нарахування штрафних санкцій за несвоєчасне виконання домовленостей;
- проведення взаємозаліків [55].

Отже, в сучасних умовах в Україні дуже важливим є становлення і розвиток аудиту, як важливої складової незалежного фінансово-господарського контролю, який здійснюється за результатами господарської діяльності.

Аудит розрахунків з постачальниками є необхідним елементом системи економічного контролю будь-якого суб'єкта господарювання. Адже аудит забезпечує формування актуальної, повної та достовірної інформації про стан домовленостей з постачальниками та підрядниками, розмір кредиторської заборгованості, яка, в свою чергу, необхідна внутрішнім та зовнішнім користувачам фінансової звітності для прийняття ефективних управлінських рішень для розвитку бізнесу на безперервній основі.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 зазначено, що облік розрахунків із постачальниками є ділянкою обліку, яка несе важливий зміст у діяльності підприємства. Проаналізовано різні методи аналізу розрахунків із постачальниками. Виявлено, що на основі даних про кредиторську заборгованість проводиться аналіз ефективності діяльності підприємництва в цілому, що показує: якою є фінансова ситуація; що відображає фінансова звітність; яка частка кредиторської заборгованості допускається на досліджуваному підприємстві. Далі слідують необхідні управлінські рішення, щодо покращення показників фінансового стану та удосконалення діяльності підприємства. На основі результатів аналізу кредиторської заборгованості можна пропонувати поетапний механізм побудови результативної системи ефективного управління підприємством.

Досліджено роль аудиту розрахунків з постачальниками як необхідного елементу системи господарського контролю будь-якого підприємства. Адже аудит забезпечує формування актуальної, повної та достовірної інформації про стан угод з постачальниками, розмір кредиторської заборгованості, яка, у свою чергу, необхідна для внутрішнього та зовнішнього використання фінансової звітності для використання її в управлінському обліку.

Надано пропозиції щодо покращення аналітичних процедур аудиту зобов'язань перед постачальниками. Зокрема, перевірка розрахунків з постачальниками проводиться окремо за кожним постачальником, за кожним

списанням платежу. При встановленні розрахунків з постачальниками необхідно мати договори на поставку товарів, оцінити доцільність закупівлі, дотримуватися умов котрі встановлені договором. З метою перевірки достовірності основних документів, згідно з якими проводилися заходи, доцільно передавати різні документи по даному підприємству, а також зробити письмовий запит у відповідні підприємства що стосується стану розрахунків.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків із постачальниками в контексті припущення безперервності діяльності зроблено наступні висновки:

1. В сучасних умовах важко прогнозувати діяльність підприємств у довгостроковій перспективі та використовувати принцип безперервності. Але його застосування є необхідним, оскільки воно стосується структури та змісту фінансової звітності підприємства. Інвестори та інші зацікавлені сторони повинні мати інформацію, яка дозволить їм розробити оцінку перспектив організації та передбачити майбутні ситуації.
2. Принцип безперервності тісно пов'язаний з іншими відомими принципами бухгалтерського обліку і застосовується до всіх сфер діяльності компанії, включаючи відносини з постачальниками. Для ефективності угоди бізнес повинен дотримуватися дисципліни розрахунків з постачальниками, а ситуацію з розрахунками слід контролювати одразу, оскільки зобов'язання мають значний вплив на фінансове становище бізнесу.
3. Сьогодні безперервність будь-якого бізнесу забезпечується за допомогою збалансованих відносин між сторонами. Підприємства можуть отримати доступ до кредитних джерел і продемонструвати високу ефективність без шкоди для своїх активів. Тому облік та аудит такої заборгованості відіграє важливу роль в управлінні бізнесом.
4. Зобов'язання перед постачальниками виникають в результаті контрактів, які виступають посередниками на етапі закупівлі-постачання. Правильний порядок їх проведення та організація контролю вирішує проблему своєчасної оплати та запобігає затримкам. Кожен бізнес також повинен запроваджувати аудит та контроль боргів, оскільки це створює способи моніторингу та контролю за станом

контрагентів, запобігання та уникнення простроченої заборгованості та інших проблем.

5. Приватне сільськогосподарське підприємство «Еліта», що досліджувалось у роботі є діючим аграрним підприємством, яке під час своєї діяльності впроваджує різноманітні заходи щодо підтримки стабільного фінансового стану. Проаналізувавши фінансову звітність ми побачили ряд позитивних тенденцій розрахункових показників, однак інші розраховані показники залишають бажати кращих результатів. Для підтримки та покращення майбутньої діяльності бізнесу необхідно систематично аналізувати свої основні фінансові показники.
6. Аналіз первинного обліку в ПСП «Еліта» показує, що бухгалтерія надає своєчасну та достовірну інформацію про переговори з постачальниками, оплату боргів перед ними та загальну ситуацію. Підприємство зареєстровано відповідно до законодавства України, а первинні документи заповнюються за стандартними формами відповідно до встановлених вимог.
7. Методологія та інструментарій бухгалтерського обліку не завжди відповідають сучасним реаліям, в силу чого виникає ряд проблем, пов'язаних з необхідністю впровадження цифрових рішень. Тому систему бухгалтерського обліку у розрізі розрахунків із постачальниками на підприємстві можна удосконалити при використанні системного покращеної автоматизації. Адже це значно скорочує роботу бухгалтерів у процесі створення та оформлення первинних документів. Комп'ютеризація всього облікового процесу буде значно покращена за використання новітніх програм для обміну первинними документами, та складання звітності.
8. Так як, облік розрахунків з постачальниками – це сфера бухгалтерського обліку, важлива для діяльності компанії. Бажано використовувати для підприємства ПСП «Еліта» аналіз кредиторської заборгованості. На основі даних кредиторської заборгованості проводиться аналіз

результатів діяльності підприємства, щоб показати, яка фінансова ситуація на підприємстві та яка частина кредиторської заборгованості дозволена в досліджуваному бізнесі. Потім приймаються необхідні управлінські рішення для покращення фінансових показників та покращення діяльності підприємства. За результатами аналізу заборгованості можна запропонувати поетапний механізм розробки ефективної системи управління бізнесом.

9. Також важливою умовою успішного функціонування є проведення аудиту, це необхідний елемент системи фінансового контролю будь-якого бізнесу. Проведення аудиту є умовою домовленостей з постачальниками для забезпечення формування актуальної, повної та достовірної інформації про кредиторську заборгованість, яка в свою чергу потрібна внутрішнім та зовнішнім користувачам.

Аудит розрахунків з постачальниками доречно проводити окремо по кожному постачальнику, та по кожному списанню платежу. При встановленні розрахунків з постачальниками необхідно мати договори на поставку товарів, оцінити доцільність закупівлі, дотримання умов котрі встановлені договором. З метою перевірки достовірності основних документів, згідно з якими проводилися заходи, доцільно передавати різні документи по даному підприємству, а також зробити письмовий запит у відповідні підприємства що стосується стану розрахунків.

Розглянувши проблеми технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків із постачальниками, що формується на припущенні про безперервність діяльності підприємства, для удосконалення їх організації можна запропонувати:

- ✓ правильно обирати на початку договірному процесу постачальника;
- ✓ ознайомитись зі всіма умовами договору, забезпечити його вчасне виконання;

- ✓ продумувати альтернативні шляхи руху при екстрених ситуаціях, таких як, не виконання поставок, тощо;
- ✓ проводити вчасно аналіз складових та структури кредиторської заборгованості, постійно контролювати розмір, строки погашення, щоб своєчасно виявляти прострочення;
- ✓ удосконалити класифікацію поточних боргів підприємства;
- ✓ проводити аудит діяльності підприємства як активного інструменту антикризового фінансового менеджменту;
- ✓ здійснювати контроль та моніторинг щодо управлінського обліку, створити відповідні звіти для підприємства.

Впровадження вищезазначених пропозицій буде сприяти вдосконаленню технології організації та ведення обліку розрахунків із постачальниками на підприємствах в умовах невизначеності за наслідками військових дій. Це дає можливість покращити контроль кредиторської заборгованості та погашати її в потрібні строки, бути більш впевненими та забезпечити безперервну роботу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Редакція від 10.08.2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (Дата звернення 27.10.2022).
2. Міжнародний Стандарт Аудиту 570 (Переглянутий) «Безперервність Діяльності». RL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf) (Дата звернення 25.10.2022).
3. Гринчишин Я. М. Аудит принципу безперервності діяльності та його вплив на антикризовий фінансовий менеджмент підприємств. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 57. 2020. С. 127-132.
4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Подання фінансової звітності». URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/ifrs1.pdf> (Дата звернення 25.10.2022).
5. Нестеренко К. Принцип безперервності діяльності: що означає і як застосовувати у кризу. URL: <https://finacademy.net/materials/article/printsip-neprerivnosti-deyatelnosti-ua> (Дата звернення 31.10.2022).
6. Тарасова Т. О. Теоретичне обґрунтування принципу безперервності діяльності в системі фундаментальних положень бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 16. Частина 4. 2016. С. 143-147.
7. Інформаційний лист ради аудиторської палати України щодо впливу військової агресії Російської федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти. URL: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2022/03/%D0%86%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%99-%D0%9B%D0%98%D0%A1%D0%A2-%D0%90%D0%9F%D0%A3.pdf> (Дата звернення 25.10.2022).

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Редакція від 03.11.2020]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (Дата звернення 28.09.2022).
9. Матюха В. І., Мисака Г. В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений. Випуск №1*. 2018. С. 930-932.
10. Новицька Н. В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». *Актуальні проблеми економіки. Випуск №2*. 2016. С. 286-290.
11. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. *Міжн наук.-виробн. журн. Сталий розвиток економіки. № 4 (21)*. 2015. С. 255-262.
12. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького*. 2016. Т. 18, №. 2. С. 160-164.
13. Гайдаржийська О. М. Порядок формування і використання прибутку підприємства в бухгалтерському обліку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 21(1). С. 38-41.
14. Мац Т. П., Малига О. М. Особливості облікових процедур розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*. м. Полтава. 2019. С. 219-227.
15. Орлов І. В. Розрахунки підприємств за операціями придбання: економіко-правовий зміст. URL: http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27042/st_52_25.pdf?sequence=1 (Дата звернення 01.09.2022).
16. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. (МСФЗ для МСП). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text (Дата звернення 21.10.2022).

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО 21). Вплив змін валютних курсів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text (Дата звернення 21.07.2022).
18. Романів Є.М., Приймак С.В., Гончарук С.М. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Навч. посібник Львів. ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 772 с.
19. Феофанов Л. К. Методичні підходи з організації обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №12. С. 65-68.
20. Белозерцев В. С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. *Економіка та держава. Випуск № 1*. 2019. С. 73-77.
21. Фатенок-Ткачук А. О. Облікові процедури контролю зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. *Економічний аналіз. №1*. 2016. С. 179–187.
22. Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (Дата звернення 21.07.2022).
23. Коваленко К. Р. Організація документального оформлення обліку з постачальниками та підрядниками. Браславські читання. Економіка ХХІ століття: національний та глобальний виміри. Збірник матеріалів ХІ Міжвузівської науково-практичної студентської конференції, 2020. С. 120-136.
24. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України [Редакція від 10.08.2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Дата звернення 21.07.2022).
25. Омельницька З. І. Інвентаризація розрахунків із контрагентами. *«Баланс» практичне керівництво. № 19*. 2015. С. 25-36.
26. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України [Редакція від 01.08.2022] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (Дата звернення 28.09.2022).
27. Про електронні довірчі послуги: Закон України [Редакція від 01.08.2022].

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (Дата звернення 26.09.2022).

28. Руденко С. В., Погрібняк Д.С. Бухгалтерський облік в умовах цифровізації.

URL:

http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25654/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B3%D1%80i%D0%B1%D0%BD%D1%8F%D0%BA%2C_%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_1.pdf

29. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2017. 288 с.

30. Ступницька Т. М. Маркова Т. Д. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. *Економіка харчової промисловості*. Том 10, Випуск 4. 2018. С. 66-78.

31. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. *Міжнародний науково-виробничий журнал: Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4 (21). С. 255-262.

32. Гарасим П.М., Лобода Н.О., Гарасим М.П. Структурна динаміка зобов'язань підприємства як класична обліково-аналітична парадигма. *Економічні науки. Сер. Облік і фінанси*. 2014. Вип.11(2). С. 102-110.

33. Конон Багрій. Характеристика сучасних методів аналізу поточних зобов'язань суб'єкта господарювання. *Економічний аналіз*. 2012. Вип.11. С. 28-36.

34. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького*. 2016. Т. 18, вип. 2. С. 160-164.

35. Мултанівська Т.В., Горяєва М.С. Безперервність діяльності в аудиті фінансової звітності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. С.116-122.

36. Примуш Ю. С., Головченко Є. Ю. Оптимізація розрахунків із постачальниками та підрядниками. *Економічний простір*. № 163. 2020. С. 133- 137.
37. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України [Редакція від 01.08.2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (Дата звернення 11.11.2022).
38. Власюк В. В. Аудит розрахунків з покупцями і замовниками на підприємстві. *Бухгалтерський облік, контроль та аудит: теорія і практика: додаток 5 до журналу №2 «Економіка, облік, податки в суспільстві», Науковий збірник*. Вип. 8. 2018. С. 16-19.
39. Ужва А. М. Тімакова О. В. Ефективна модель аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства. *Економіка та держава*. 2014. № 12. С. 92-95.
40. Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 (МСФЗ 5) «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_023#Text (Дата звернення 11.11.2022).
41. Краснов В.Д., Козменкова С.В. Принцип безперервності діяльності: сутність та економічна обумовленість. *Міжнародний бухгалтерський облік*. 2017. Т. 20. № 19. С. 1147–1162.
42. Сафарова Анна. Методика аудиту поточних зобов'язань. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ VI. Бухгалтерський облік, аналіз, статистика та математичні методи й інформаційні технології в економіці*. Випуск 1, 2015. С. 59-64.
43. Наказ «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» [Редакція від 29.07.2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (Дата звернення 01.11.2022).
44. Коваль С. В. Організація й методика обліку розрахункових операцій аграрних підприємств та напрями їх удосконалення. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2019. № 2 (46). С. 130–133.

45. Ганусич В. О. Вдосконалення обліку поточних зобов'язань. *Науковий вісник Ужгородського університету: Економіка*. 2015. Вип. 1 (45). С. 238-241.
46. Колесниченко В. Е. Аналіз управління кредиторською заборгованістю *Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид.* 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4855> (Дата звернення 01.11.2022).
47. Мелень О. В. Дебіторська заборгованість: актуальні питання організації обліку заборгованості. *Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2016»: Труды XI Міжнародної науково-практичної конф. 6-8 грудня 2016 р.* С. 35 – 37.
48. Телятник М. В. Напрями удосконалення розрахунків з постачальниками та покупцями. *Вісник бізнесу і менеджменту*. ХНТУСГ. Випуск № 2. 2018. С. 61-62.
49. Мултанівська Т.В., Горяєва М.С. Застосування аналітичних процедур при аудиті безперервності діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 2(07). С. 285–291.
50. Візіренко С. В. Удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3. С. 249-254.
51. Дідоренко Т. В. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 3. С. 217-220.
52. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://dtkr.com.ua/show/2cid06880.html>
53. Кулинич М. Удосконалення елементів методу бухгалтерського обліку в контексті цифрової модернізації економіки URL: [file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8F%20%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%8F%D0%B9%D0%BB%D0%BE/Downloads/kulmiros,+%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80+%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%83,+14%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8F%20%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%8F%D0%B9%D0%BB%D0%BE/Downloads/kulmiros,+%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80+%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%83,+14%20(1).pdf)

54. Хорунжак Н.М., Лукановська І.Р. Облік в умовах цифрової економіки
URL:

<file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8F%20%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%8F%D0%B9%D0%BB%D0%BE/Downloads/Telegram%20Desktop/34.pdf>

55. Мудрик В., Разборська О. Технології обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками, їх вплив на забезпечення безперервності діяльності. Економічний аналіз. 2022. Том 32. №3. С. 264-272.

ДОДАТОК А

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. **Приватне сільськогосподарське підприємство "Еліта"** /надалі - Підприємство/ є підприємством, що ґрунтує свою діяльність на основі приватної форми власності з правом найняття робочої сили.
- 1.2. Діяльність Підприємства регулюється Законами України "Про власність", "Про підприємства в Україні" "Про підприємництво", іншими законодавчими актами України.
- 1.3. [REDACTED]
- 1.4. Найменування підприємства:
- повне українською мовою: **Приватне сільськогосподарське підприємство "Еліта"**.
 - скорочене українською мовою: **ПСП "Еліта"**.
 - повне російською мовою: **Частное сельскохозяйственное предприятие "Элита"**.
 - скорочене російською мовою: **ЧСП "Элита"**.
- 1.5. Місцезнаходження Підприємства:
Україна, 24412, Вінницька обл., Бершадський р-н, с.Війтівка, вул.Котовського, 1.

2. ЮРИДИЧНИЙ СТАТУС

- 2.1. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня його державної реєстрації.
- 2.2. Підприємство має відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і нести обов'язки, бути позивачем та відповідачем в судах, господарських судах.
- 2.3. Підприємство має самостійний баланс.
- 2.4. Підприємство має право відкривати в установах банків рахунки у національній та іноземній валюті для зберігання грошових коштів і здійснення всіх видів розрахункових, кредитних та касових операцій. Підприємство має право самостійно обирати банк або банки (в тому числі на території інших держав) у відповідності до законодавства України.
- 2.5. Підприємство реалізує свою продукцію, майно за цінами і тарифами, які встановлюються самостійно або на договірній основі відповідно до чинного законодавства.
- 2.6. Підприємство за згодою Засновника має право користуватися приміщеннями, поштовими адресами, номерами телефонів і факсів Засновника, а також майном наданим Підприємству у користування на підставі цивільно-правових угод.
- 2.7. Підприємство має круглу печатку та штампи, з власною назвою українською мовою, печатки всіх відокремлених структурних підрозділів Підприємства, фірмовий бланк, знак для товарів і послуг, який реєструється у встановленому законодавством порядку, та інші атрибути, що індивідуалізують Підприємство та його діяльність.
- 2.8. Підприємство має право на випуск власних цінних паперів та реалізацію їх юридичним особам і громадянам України та інших держав.
- Підприємство має право на придбання цінних паперів юридичних осіб України та інших держав. Підприємство випускає, реалізує та купує цінні папери відповідно до

законодавства України.

2.9. Підприємство має право на придбання часток (акцій), активів інших підприємств як на території України так і за її межами відповідно до законодавства України або відповідної країни.

2.10. Підприємство має право відкривати філії (відділення) та представництва, створювати дочірні підприємства.

Філії (відділення) та представництва Підприємства діють від імені Підприємства на основі положень про них, а дочірні підприємства на підставі статутів, затверджених Засновником Підприємства.

Керівники філій (відділень) та представництв діють на підставі положень про філії (відділення) та представництва та/або довіреностей, виданих Директором на підставі рішення Засновника Підприємства.

2.11. Підприємство може бути співзасновником фондових бірж України та учасником фондових бірж України та інших держав.

2.12. Підприємство може приймати участь у створенні інших підприємств та неприбуткових організацій як на території України, так і за її межами, брати участь в асоціаціях, корпораціях, консорціумах, концернах, інших об'єднаннях підприємств та юридичних осіб.

2.13. В умовах приватизації Підприємство виступає суб'єктом приватизації.

2.14. Підприємство відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном, на яке може бути накладено стягнення у відповідності з чинним законодавством України.

2.15. Підприємство не відповідає за зобов'язаннями держави та її органів так само, як і держава та її органи не відповідають за зобов'язаннями Підприємства.

2.16. Підприємство не відповідає за зобов'язаннями Засновника, а Засновник Підприємства не відповідає за зобов'язаннями Підприємства.

3. ЦІЛІ ТА ПРЕДМЕТ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Основною метою створення Підприємства є самостійна ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг та заняттю торгівлею з метою одержання прибутку.

3.2. До предмета діяльності Підприємства належать:

- виробництво, зберігання, переробка і реалізація сільськогосподарської продукції із спеціалізацією вирощування насіння зернових, кормових і технологічних культур;
- постачання сільськогосподарським підприємствам мінеральних добрив, хімічних та біологічних засобів захисту рослин, меліорантів ґрунтів, кормових добавок, інших хімічних речовин та забезпечення технології їх зберігання;
- надання послуг по виробництву, зберіганню, переробці і реалізації сільськогосподарської продукції;
- вирощування, реалізація продукції тваринництва та племінних тварин;
- надання послуг по перевезенню пасажирів та вантажів автомобільним транспортом;
- організація та утримання тоталізаторів, ігорних закладів;
- медична практика;
- ветеринарна практика;
- заготівля, обробка окремих видів ресурсоцінних відходів, збирання, заготівля окремих видів відходів в якості вторинної сировини;
- виробництво лікарських засобів, оптова, роздрібна торгівля лікарськими засобами;
- виробництво ветеринарних медикаментів та препаратів, оптова, роздрібна торгівля ветеринарними медикаментами та препаратами;

ДОДАТОК Б

Аналіз показників Балансу ПСП «Еліта» за 2020-2021 рр.

Актив	Сума, тис. грн.					
	2020 р., тис. грн	Структура, %	2021 р., тис. грн	Структура, %	абсол відх., тис. грн	Відх. структури, %
1. Необоротні активи						
усього, в тому числі:	4853	69	4695	44,23	-158	-24,76
- основні засоби;	4853	69	4695	44,23	-158	-24,76
- первісна вартість	5684	80,80	5684	53,54	-	-27,25
- знос	831	11,81	989	9,32	+158	-2,50
2. Оборотні активи -						
усього, в тому числі:	2182	31,02	5921	55,77	+3739	+24,76
- виробничі запаси	1284	18	639,1	53,12	+4355,1	+34,87
- поточна дебіторська заборгованість	862	12,25	197,2	1,86	-664,8	-10,40
- гроші та їх еквіваленти	36	0,51	84,7	0,80	+48,7	+0,29
Баланс	7035	100	10616	100	Δ=3581	-
	Сума, тис. грн.					
Пасив						
	2020 р., тис. грн	Структура , %	2021 р., тис. грн	Структура , %	Абсол відх., тис. грн	Відх. Структури , %
1. Власний капітал						
усього, в тому числі:	4786	68,03	7271	68,49	+2485	+0,46
- капітал;	8	0,11	8	0,08	-	-0,04
- додатковий капітал	1793,00	25,49	1793	16,89	0,00	-8,60
резервний капітал	2477,00	35,21	2477	23,33	0,00	-11,88
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	508	7,22	2993	28,19	+2485,0 0	+20,97

Продовження додатку Б

- неоплачений капітал	-	-	-	-	-	-
2. Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-
3. Поточні зобов'язання	2249	32	3345	32	+1096	-
усього, в тому числі:						
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за						
- товари, роботи, послуги	2108	29,96	3150	29,67	+1042	-0,29
- розрахунками з бюджетом	18	0,26	26	0,24	+8	-0,01
- розрахунками зі страхування	14	0,20	18	0,17	+4	-0,03
- розрахунками з оплати праці	36	0,51	54	0,51	+18	0,00
Інші поточні зобов'язання	73	1,04	97	0,91	+24	-0,12
Баланс	7035	100	10616	100	Δ=3581	-